

IZR. TANÜGYI ÉRTESEITŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztároshoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztőségi iroda: VII., Sip-utca 12. szám.

Tartalom: Alapítványaink. — Internátus. Irta —rd. — Három kérdés című olvasmány módszeres tárgyalása. Irta Léderer Ábrahám. — Az Orsz. Izr. Tanítóképző Volt Iskolatársainak Egyesülete. — Iskolai kirándulás a Balatonra. Irta Sz. A. — Kisebb közlemények. Közli Rózsa Ede. — Tárcsa: Tanítókhöz. Irta dr. Szegő Arnold. — Egyesületi élet. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Alapítványaink.

Egyesületünk működésének a megalakulás óta egyik igen fontos ága a humanisztikus tevékenység volt. Míg más tanítóegyesületek csak pedagógiai kérdésekkel, általános vagy felekezeti tanügyi problémákkal foglalkoztak, vagy pedig — mint az Eötvös-alap — csakis jótékonyági tevékenységet fejtettek ki, addig a mi egyesületünk azon kitünőnek bizonyult szervezetnél fogva, melyet elődeink megállapítottak és melyet fennállásának négy évtizede alatt folyton kiépítettünk, mindez irányokat egybefoglalva, pedagógiai, tanügyi és jótékonyági tevékenységet egyenlő intenzivitással fejtett ki.

E jótékonyági tevékenységnek első alapja a betegsegély volt: az a humanisztikus törekvés, hogy betegségtől megtört kartársunknak anyagi erőnkkel, támogatásunkkal segítségére siessünk, akkor, mikor erre legjobban rászorult és azon mindenekfelett fontos céllal, hogy egészségét és így munkaerejét visszaszerezze. Ez az ága az egyesületi humanisztikus tevékenységnek még ma is a legintenzivebb, és alapszabályaink korlátai között alakilag nem tisztán segélyezés többé, hanem rendes tagjainknak biztosított joga. Ezt kiegészíti alapszabályaink ama rendelkezése, hogy mindazon esetekben, mikor rendkívüli sorscsapások a tanítói háztartás egyensúlyát megbolygatják, a közp. választmány rendkívüli segélyeket szavazhat meg.

Egyesületünk jótékonyági tevékenységének második ága az özvegyi segély volt, mely az elárvult tanító-családnak, a megpróbáltatás legsúlyosabb idejében siet segítségére. Ez kiesiny kezdetből lassankint a mai 400 korona összegre emelkedett, mely sok esetben távolról sem elégséges ugyan, de a későbbi árvasegélyekkel együtt mégis hathatós támogatás.

Egyesületünk fennállásának utolsó 15 esztendejében újabb és újabb hajtásai virágzottak ki humanisztikus tevékenységünknek, melyek egyrészt a tanítógyermek támogatására szolgáltak, másrészt a tanítói működés kitüntetését célozták. Első sorban árva-alapunkat kell említenünk, mely azon kedvező helyzetben van, hogy megteremtése óta eddig még esztendőnkint *minden folyamodó*

árvát támogathatott. Azóta nyújtunk kiházasítási és fürdősegélyt, tanulmányi ösztöndíjakat és a magyarosítás terén vagy írói tevékenységgel szerzett érdemeket kitüntető jutalmakat is.

E sok águ humanisztikus tevékenység, mely nem egyedül tagjainkat támogatja, hanem az egyesület keretén kívül álló kartársaknak is juttat áldásából, csak anyagi erőnk megerősödése útján volt megvalósítható. Az alapszabály szerint jogokká vált segélyezések biztosítására szolgál egyesületünk törzsvagyona és állandó évi jövedelmünk. Az ösztöndíjak és egyéb segélyezéseket pedig alapítványaink kamatai fedezik.

Szeretettel írom le e szót: alapítványaink! Mennyi jót volt módunkban ezek révén tenni, mennyi sebet behegeszteni, mennyi rejtett nyomort istápolni, az élet küzdelmében keletkezett elkeseredést kiengesztelni!

Másrészt ez alapítványok kézzelfogható tanúi egyesületünk helyes fejlődésének és annak a megnyugtató jelenségnek, hogy tehetősebb hitfeleink kötelességüknek ismerték a zsidó tanítóság bajain legalább ily módon enyhíteni, hogy igyekeztek egyesületünk anyagi erejét gyarapítani e célok szolgálatában.

Csak emlékezzünk jóltevőink hosszú sorára, köztük néhai *Léderer* Bernát és neje *Sváb* Mária, *Hatvany-Deutsch* Bernát, *Wahrman* Mór és Sándor, *Temesváry* Adolf és neje, *Gans* Dávid, *Wolfner* Gyula, megyeri *Krausz* Mayer, lovag *Wechselmann* Ignác, megyeri *Krausz* Lajos alapítványaira, melyek örök bizonyosságot tesznek arról, hogy felekezetünk legjobbjai elismeréssel adóznak a zsidó tanítóság oly kevésbé méltányolt munkásságának és melyekkel ez áldott emlékü jóltevőink a legszebb módon adtak kifejezést annak, hogy egyesületünk törekvéseit, céljait helyeslik.

Mindez alapítványok áldásait megteremtésük első évétől élvezték támogatásra szoruló tagtársaink. De egynémelyikének jogviszonya, rendeltetése, kiosztásának módozata csak tradícióként élt, avagy választmányi és közgyűlési jegyzőkönyvekbe volt foglalva.

Ezért tartotta szükségesnek az elnökség, hogy az alapítványok ügyét örök időkre rendezze. Figyelembe véve az alapítók intencióit és kívánóságait, nagy munkával egybehordta az alapítványokra vonatkozó összes adatokat, határozatokat és az eddigi tradíciót; előbb bizottság, azután pedig a közp. választmány elé terjesztette az így egybegyűjtött és rendezett anyagot. A közp. választmány pedig e becses anyaggyűjtés és az az elnökség javaslatai alapján végleg rendezte az alapítványok ügyét, jogerős alapító-levelekbe foglalva az alapítványozók akaratával és az eddigi határozatokkal megegyező és ezeket a tradícióval kiegészítő megállapodásait.

Az eleven életnek paragrafusokba való illetén foglalását megkövetelte a kegyelet és egyesületünk alkotmányos életének alapja: a magunk hozta határozatoknak megbecsülése. De ez nem akar távolról sem megállapodás lenni a további fejlődés áldástosztó útján. Jeléül ennek, a rendezéssel egyidejűleg a közp. választmány egy újabb alapítvány, egy második kiházasítási segély megteremtését hozta javaslatba. Hisszük és reméljük, hogy nem egyszer lesz még alkalmunk egyesületünk további fejlődésének egy-egy ilyen újabb mozzanatról számot adni.

Internátus.

Képezdei életünk jusson eszünkbe. Az a sok nyomor és szenvedés, ami e négy év alatt osztályrésze volt legtöbbszörünknek és amely amúgy is gyenge testünket a legerősebb fejlődés idején sorvasztotta. Nélkülözés és nyomorgás ideje volt ez, mellyel a fiatal kor jó kedve, derüs kedélye is alig tudott megbirkózni és amely gyakran ólomsúllyal nehezedett minden jóakarató törekvésre, megbénítva, megakasztva a testi és lelki fejlődést. Hány nyomorgó, éhező pajtásunk alakja elevenedik fel előttünk, kiről tudtuk, hogy sokszor hetekig nem lát meleg ételt, kinek a népkonyha sovány, gyomorrontó kosztja volt a legízesebb ebédje, amelyhez azonban csak néha napján jutott. Hányan, kik ebédért tanítva, egyik déltől a másikig nem ettek, vagy kiknek a jóra való házban a lecke közben talált uzsona volt — az ebédjük. 3—4 forintért „ágyra jártak,” szűk, alacsony szobában sokszor nyolc-tizedmagukkal, hol tanulásra, írásbeli feladat végzésére sem hely, sem alkalom, sem a kellő nyugalom nem volt. De minek folytassam e szomorú kép részletezését. Csak említenem kell a dolgot és k. olvasóim folytatásképpen még nálamnál sokkal, de sokkal többet tudnának mondani — saját életükből.

A magyar-zsidó társadalom nem egyszer, tekintélyes helyről hallotta e panaszokat. Időközönként melegen érző emberek, kiknek szive elfacsarodott e nyomorgó fiatalság láttára, napilapokban vagy a felekezeti sajtóban kérő, könyörgő szóval fordultak hitfeleinkhez, de mindannyiszor hiába. Csak dr. *Bánóczy* József igazgatónak egy pár évvel ezelőtt oly nagy szeretettel a Pester Lloyd hasábjain megindított akcióját említem fel, mely eleinte ugyan csekély pénzbeli eredménnyel járt, de csakhamar dugába dőlt. Lapunk hasábjain is több ízben beszéltük meg egyetlen képzőintézetünknek e súlyos baját, de szintoly eredménytelenül. Mintha a zsidó társadalom, mely pedig milliókat áldoz évente a legkülönbözőbb címek alatt a jótékonyaság oltárán, éppen csak e nyomort nem akarta volna észrevenni, mintha minden kérő szóra nyitott füle éppen csak e könyörgésre maradt volna süket. Hitfeleink talán tudatosan fordultak el, úgy gondolkodva, hogy jó zsidó tanító csak az lehet majd később, ki fiatal korában a nyomoruság iskoláján ment keresztül?!

És a 3—4 évtized alatt e borzasztó állapotok folytán hány fiatal, jobbra termett existencia ment tönkre, hány törekvés állt meg fele utján, hány nagyratörő lélek bukott el szárnyaszegetten. S hány fiatal tanító hagyta el az intézetet a nehezen szerzett oklevéllel, betegség csiráját hordva testében, mely az éhezés és nyomor következménye volt.

Mind e bajoknak, vagy legalább túlnyomó többségüknek elejét lehetne venni egy jól berendezett internátussal, mely testileg-lelkileg gondozná a képzőintézeti tanulmányok 4 éve alatt felekezetünk jövő tanítóságát. És e klasszikusan egyszerű, magyarázatra alig szoruló igazság nem tudott testet ölteni 40 esztendő alatt hitfeleinknek érthetetlen indolenciája folytán. A tanítóság maga, de a képzőintézet vezetősége is már majdnem lemondott ez eszme megvalósításáról, a zsidó társadalom e szokatlan nemtörődőmségét látva.

Alig két-három esztendeje azonban, néhány fiatal székesfővárosi tanító, kik az izr. tanítóképzőintézetben nyertek oklevelet, szövetkeztek, hogy a meddőnek bizonyult harcot újra felvegyék. A Volt Iskolatársak Egyesületét alakították meg, azon kézzelfogható közeli céllal, hogy a képezdészeket segélyezzék és ama nemes ideális törekvéssel, hogy idők folyamán a zsidó társadalom indolenciáját megtörve, a rég óhajtott internátust megteremtsék. Őszintén bevallom, hogy a kezdet kezdetén, mi öregek mosolyogtunk azon a naiv optimis-muson, hogy egy pár fiatal zsidó tanítónak sikerüljön az, amin hivatottabbak hajótörést szenvedtek, hogy egy kisebb kaliberű tanítóegyesület teljesítsen oly kötelességet, mely az egész zsidó társadalom feladata.

De kételkedésünkkel szemben ez esetben is a lelkesedéssel párosult tudatos energia ismét hatalmas erőnek bizonyult. Az ifjú egyesület megbízott a szervezőkben és belőlük alkotta meg az elnökséget és ezek oly kitűnő agitátoroknak bizonyultak, lelkesedésük és energiájuk oly fáradhatatlan, hogy rövid pár hónap alatt már nagy sikereket mutathattak fel.

Már fennállásuk első évében nem elégedtek meg képezdészek segélyezésével, hanem nagy erkölcsi bátorsággal a távoli cél megvalósítására törekedtek. Oly időben, mikor még alig volt egy pár ezer koronányi tőkéjük, lerakták a jövő internátus alapját, 6 képzőintézeti tanulónak lakást és ellátást nyújtva.

S itt, a mi szempontunkból, nem eléggé méltányolhatjuk a vezetőségnek azt a nemes cselekedetét, hogy ez első hat internátusi növendékül tanítógyermekeket választottak ki. Oly intézkedés volt ez, mely önmagában hordja dicséretét. Ez a nemes elhatározás birta rá közp. választmányunkat is, hogy segélyezze az internátust, mely továbbra is számíthat egyesületünk támogatására.

S a lelkes csapat agitációjára megmozdult a zsidó társadalom. Adományokból bőven fedezhették az internátus költségeit, sőt gyarapíthatták tőké-jükét is. Az új iskolaévben pedig már 12 tanulót fognak az internátusban elhelyezni, ama biztos kilátás mellett, hogy ennek költségeit is adományokból fedezhetik majd.

Ime a lelkesedés, a törhetetlen, céltudatos energia csodálatos sikere. Mi zsidó tanítók pedig ne csak rokonszenvvel kísérjük a mindinkább gyarapodó sikereket, hanem legyünk buzgóságunkkal segítségére a derék vezetőségnek, hogy a megkezdett úton tovább haladhassanak a kitűzött cél teljes megvalósulásáig.

—rd.

Három kérdés

című olvasmány módszeres tárgyalása.

Felolvastatott a közp. választmányunk május hó 11-én tartott *Léderer Bernát* emlékünnepélyén.
(Folytatás.)

Olvastatás és kikérdezés. Az öntevékenység és öngondolkodás céljából szükséges nemcsak az előadó tanítási módot, hanem a kérdező, a heurisztikai tanítási módot is alkalmazni, pl. Kiról szól az első mondat? Mit gondolt a király? Hogyan hangzik az 1., 2-ik és a 3-ik kérdés? Az első szakaszban

hányszor fordul már elő ez a három kérdés? Micsoda tulajdonságokat lehet e királyon észlelni? Lelkiismeretes, kötelességtudó, tudvagyó volt-e? A király működésétől, jó minisztereknek helyes megválasztásától függ népének jóléte, boldogsága, az állam felvirágzása. Azért ez a 3 kérdés és az ezekre illő igaz és helyes feleletek nagyon fontosak; de nemcsak a királyra nézve, hanem minden felnőtt emberre, sőt minden felserdülő gyermekre nézve, tehát tirátok nézve is fontos, hogy t. i. ti is ismerjétek az e 3 kérdésre illő helyes feleleteket.

E három kérdés különféle szavakkal, de mindig hosszú, összetett mondatokban van kifejezve. Ti már tudjátok, hogy egyszerű, tiszta mondatot lehet *bővíteni* bővített és összetett mondattá és az összetett, a körmondatot lehet ismét *összevonni*, *sűrűsíteni*, úgy, hogy ugyanazon gondolatot kevesebb szóval rövidebb idő alatt is lehet kifejezni. E három kérdést is lehet kevesebb szóval kifejezni, pl.:

1. *Mikor kell dolgozni?*
2. *Micsoda emberekkel kell dolgozni?*
3. *Miképpen kell cselekedni?*

A mondatok összevonása, sűrűsítése és bővítése fontos stilisztikai gyakorlat a gondolkozási és beszélési tehetség kiképzése céljából.

Miután a király nem tudta magának a kívánt választ megadni, mit tett? És mi volt ennek következménye? A megkérdezett tudósok egy és ugyanazon véleményben voltak-e? Mit felelt az 1-ső, a 2-ik, a 3-dik, a 4-ik csoport az 1. kérdésre? Melyik felelet volt a legjobb? Hogyan tetszik a 4-ik csoport felelete? Élnek-e oly emberek, kik csodákat tudnak művelni, természeti okok ellen valamit cselekedni? Már a Szentírás is megtiltotta a táltosok meghívását, megkérdezését.

Mit felelt az 1., 2., 3-ik és 4-ik csoport a második kérdésre és hány csoport felelt a 3-ik kérdésre?

A tanító gyakorolja a növendékeket a feleletek megítélésében, pl. kérdezze tőlük, vajjon helyes volna-e, ha a király mindig hadviseléssel foglalkoznék? Miért nem?

Mi az első szakasz tartalma? Ennek elmondása a gyermek saját szavaival. Micsoda személyekről beszél az első szakasz? Micsoda címet lehetne tehát az első szakasznak adni? Talán így: „*A király és a tudósok.*“

A *II-ik szakasz* olvastatása, kikérdezése és értelmezése. Meg volt-e elégedve a király a tudósok feleleteivel? Miért nem? Micsoda okot említ az olvasmány II-ik szakasza? „A hány válasz, annyiféle,“ — mi ennek a szólnak az értelme? Lehetett volna még egy okot is említeni, t. i. hogy a feleletek nem voltak világosak, helyesek, igazak. Itt a tanítónak alkalma van a növendékeket *a sorok közt való olvasásban* gyakorolni. Mit tett a király, hogy mégis megtudja az igazságot? Micsoda tulajdonságokat lehet most észlelni, a királyon? böles, tudnivagyó, igazságos.

A remete olyan jámbor ember, ki valamely magányban az emberi társaságtól elkülönítve, a legegyszerűbben él. Kivel állt csupán szóba a remete? Állani annyit tesz, mint lábaival ugyanazon helyen maradni, az ezen szónak eredeti értelme, de itt a költő ezen szót más, t. i. átvitt értelemben használja, hogy a remete csak a szegény emberekkel foglalkozott, csak ezeknek szolgált. Micsoda tulajdonságot lehet észlelni a remetén?

Mit tett a király? Társaságban és lóháton jött-e a király a remetéhez? Honnét tudjuk mi azt? És miért jött gyalog és egymaga? Hol lakott a remete? cellájában; vagyis házában, lakóhelyén, kunyhójában, ezek a szók szintén rokonértelmű szavak. Hogy a remete a királyt meg ne ismerje, ez szegény ember gunyájába bujt és mit tett a király még? leszállt lováról és egymaga ment stb. A király egymaga utazott-e a remetéhez? nem, kísérettel. Kik rendesen

a király kísérői? Mit tett a remete, midőn a király feléje tartott? Mi ezen szólás-módnak átvitt értelme? A remete forgatta ásójával a földet, köszöntötte a királyt és tovább dolgozott. Ismerte ő a királyt? Micsoda tulajdonság észlelhető ez alkalommal a remetén? Bölcs, munkaszerető. Erős is volt-e a remete? Honnét tudjuk ezt? Mit kért most a király a remetétől? És a remete megadta-e most a királynak a kívánt feleleteket? Miért nem? Alkalmasint azért nem, mert még maga sem tudta se a helyes feleletet, se a helyes módot? Alkalmasint a királynak oly feleletet akart adni, mely a tapasztalaton alapul, melyet a király és minden más ember is könnyen foghat fel, megért és felhasználhat. Mivel foglalkozott a remete? És ezen földásás reá nézve könnyű munka volt-e? Nehéz munka. Miért? Micsoda testi tulajdonságai voltak? felelj a szöveg szavaival. Mik a lelki tulajdonságai? emberszerető, munkaszerető, bölcs. A király hogyan viselkedett a remetével szemben, aki a második kérdésre sem adta meg a kívánt választ? A király emberszerető, munkaszerető, könyörületes és *türelmes* volt. Midőn a király este még egyszer kérte a remetétől a feleleteket, mit felelt akkor a remete? Erről azonban a III-ik szakaszban fogunk olvasni; de mielőtt tovább olvasunk, mondja el valaki a második szakasz tartalmát saját szavaival. Feleljen arra, mi lehetne a 2-ik szakasz címe? Itt is szükséges a gondolatok sűrűsítése. A kevésbé lényeges gondolatokat hagyjuk ki és csak a legfontosabb eseményt említsük meg. Micsoda személyek szerepelnek a második szakaszban? A címe lehetne tehát: „*A király látogatása a remeténél.*“

A III-ik szakasz olvastatása, kikérdezése, értelmezése. E szakaszban is fordul elő néhány elvont fogalom, néhány szólásmód átvitt értelemben, melyeket a tanító már előbb a táblára ír, pl. „*Valaki futvást tart erre*“ = valaki gyorsan jön a remete lakásához; — „*bosszut áll rajtad*“; ilyen hasonló szólás már előfordult a 2-dik szakaszban, „*szóba állani.*“

„*Bozót.*“ Itt van a bozót képe, mondj más rokonértelmű szót! Bokor, cserje.

Olvastatás, kikérdezés, értelmezés. Mit felelt a remete a király ismételt kérdésére? Megfelelt-e ez a felelet a kérdésre? Ez nem is volt a kívánt felelet, hanem csak figyelmeztetés. Mit csinált a király? Micsoda állapotban volt az idefutott szakállas ember? Mit éreztél volna az első pillanatban egy életveszedelmesen sebesült, vérző idegen ember látásánál? Szánalmat, *könyörületet* éreztem volna. És mit csináltál volna az első pillanatban?

A király mit csinált, hogy a sebesült idegen emberen segítsen? melyek voltak a helyes eszközök? Felgombolni, tiszta zsebkendővel a sebet kimosni, a meleg vérrel áztatott kendőt gyakrabban kimosni. A köntös, ruha, kabát, öltöny, gunya (már a 2-ik szakaszban előfordult) rokonértelmű szavak. Itt egyszersmind lehet a rögtöni, első segélynyújtás különféle eseteit és módjait röviden tárgyalni. Sikerült-e a fáradozás? Mi volt a sok lőtás-futás következménye a veszedelmesen sebesültre nézve, a királyra nézve? Mit mondott a megmentett beteg a felébredő királynak, és mit felelt rá a király? Mit beszélt el a szakállas ember? Mi volt az ő szándéka? Melyek voltak az okok? A bosszuvágy micsoda érzelm? micsoda szenvedély? Már a Szentírás is megtiltja a bosszút. Hogyan kell viselkednünk ellenségeink iránt? Mely akadály volt az oka annak, hogy az ő bűnös szándéka nem vált tette? A király hátramaradt társai, kísérői, akik a szakállas embert megismerték és megsebesítették. Lehet-e jó tulajdonságokat is észlelni a szakállas emberen? Háladatos volt? És a király magaviselete ellensége irányában milyen volt? A király bizonyítékot adott nemes szivéről, engesztelékenységéről, könyörületességéről. Ismerte az egészségügyi szabályokat is és ügyesen alkalmazta őket. Mit ígért a király az általa a haláltól megmentett ellenségének?

Mind a három szakaszban fordulnak elő oly mondatok, pl. a három

kérdés, melyeket a király saját szavaival mondott el. Ezek *közvetlenül* vannak *visszaidézve*, egyenes idézetek. De már az első szakaszban olvastuk a tudósok feleleteit, de ezek nem a tudósok saját szavai, hanem ezek módosítva, más szavakkal, más szórendben vannak elmondva; ezek *közvetve visszaidézett* mondatok, függő idézetek.

A III-ik szakaszban több egyenes idézet fordul elő, a király megbocsájtása és ígérete pedig közvetett alakban vannak visszaidézve.

A III-ik szakasz tartalmának visszaadása rendes, sűrített és bővített alakban; ezen szakasz címe lehetne: *A király és az életveszélyesen sebesült, idegen ember.*

A IV-ik szakasz olvastatása, kikérdezése, értelmezése. A IV-ik szakaszban is található néhány homályos fogalom, néhány szó átvitt értelemben, néhány szólásmód, melyeket szintén már az olvastatás előtt a táblára kell írni és megmagyarázni. „Kuporogni“ = összehúzódva ülni, „végigmérte“ = tetőtől-talpig megnézni, „meg nem esett szived rajtam“ = valakin könyörölni, (már előfordult szólásmód), „ellenséged rajtad ütött“ = téged megtámadott, „közvetlen“ = éppen azon percben, midőn a kötelesség hiv.

Mit csinált a király, mikor már meggyőződött a szakállas ember jobb egészségi állapotáról? Ki tudná nekem körülbelül elmondani a királynak a megmentett szakállas emberhez intézett búcsuszavait? És kitől akart még búcsút venni? Hányszor kérte már a király a remetétől a kérdéseire való feleletet? Mit akart a király még tudni, mielőtt a remetétől búcsút vett? A feleleteket, és mit válaszolt a remete? Micsoda hatást gyakorolt ezen felelet a királyra? Meg volt lepve, és mit kérdezett a remetétől és micsoda hangon? Most olvassuk a 4-ik szakaszban a remete szép, meglepő, világos, meggyőző feleletét. A remete leírja a király humánus viselkedését vele szemben és azután a király emberszerető eljárását az életveszélyesen megsebesülttel szemben és ezen két eseményből levezeti szemléltető módon, induktív módszerrel, konkrét alakban az e három említett kérdésre illő feleleteket és csak azután adja a királynak az általános választ, az absztrakt erkölcsi életszabályt. S miképen hangzik ez az életszabály? Jegyezd meg már most, hogy a legalkalmasabb idő . . . stb.

Mi történt volna, ha a király nem maradt volna több órán át a remeténél? Mi volt az ok? A király tudásvágya, türelme, jó szive, és mi volt ennek az okozata? És mi volt a következménye annak, hogy a király több ideig foglalkozott a megsebesülttel? A király életben maradt, a sebesült nem lett gyilkos és nem halt bele sebeibe. *Mikor* kell tehát dolgozni? Kivel kell foglalkozni, és mit kell mindig tenni? jót.

Mi tehát a 4-ik szakasz rövid tartalma? Micsoda címet lehet adni a 4-ik szakasznak? „*A remete feleletei.*“

Felbontás: Micsoda címet adtunk az 1-ső, a 2-ik, a 3-ik és a 4-ik szakasznak?

Összetevés: Miképen hangzik az egész olvasmány főtétele? Ki tudná már most az egész olvasmány tartalmát saját szavaival elmondani? rendes, sűrített és bővített terjedelemben?

C) Szép olvastatás.

Az olvasásról akkor mondjuk, hogy szép, ha az olvasó folyékonyan, értelmesen olvas és emellett a hallgató keblében az olvasmányban foglalt eszmények, érzelmek és indulatok szóbeli előadása által tetszést, kellemes érzelmeket, szellemi, esztetikai élvezetet gerjeszt. A szép olvasás művészet, melyhez jó hallás, egészséges beszédszervek, képzelő és utánzási tehetség, meleg érzelmek, fogékonyság szükséges, de ezek nagyrészen már csíráként a gyermek lelkében szunyadnak és fejlesztésük csak a kellő gyakorlatot követeli.

Mindenekelőtt szükséges, hogy tanítványainknak a folyékony és értelmes olvasásban már bizonyos jártasságuk legyen, hogy a hangokat, szavakat jól ejtsék ki, hogy hangosan, fennakadás nélkül, a szünetek tekintetbe vételével olvassanak, még pedig a szavakat, a kérő és kérdező mondatokat kellő értelmi hangsúlyozással.

A „három kérdés“ című olvasmány nagyon alkalmas a szép olvasásra, mert nagyon sokféle érzelm és indulat jut benne kifejezésre. Ez az olvasmány sok párbeszédet tartalmaz, tehát szükséges, hogy a hangsúlyozás, a hang ereje, a hang magassága, a hang tartama megfeleljen az író, a beszélő személyek gondolatainak, érzelmeinek, hangulatának. A szép olvasás tanítására, elsajátítására a második eszköz a *szép előolvasás* a tanár és a tehetségesebb növendékek részéről és az utánczás. A fiatalságnál nagyon hatalmasan működik az utánczás, és nagy kár, hogy a nevelők ezen fontos tehetséget nem használják fel kellő módon. De a példaadás mellett szükséges a *szép olvasás legfontosabb szabályát* is közölni, t. i. a szótagok, szavak és a mondatok hangsúlyozása, a gyorsabb és lassúbb kiejtés, az elbeszélő, a kiáltó, a kérdező, az egyenes és függő idézet kellő hanggal való olvasása, az interpunkció, a hang emelése és lejtése és a hang erejének és gyengítésének a szabályait, *de mindig alkalmilag*, pl. az 1. szakaszban előforduló e szócsoportokat: „mikor kell?“ — „micsoda emberekkel?“ — „a legfontosabb dolog“ — a megfelelő nyomatékkal kell olvasni, mert ezeknek jelentése nagyon fontos és ezekre kell a hallgató figyelmét irányítani.

Az érzelmek keltése, a kedély nemesítése, a nevelés feladatához tartozik, mert az érzelmek és az indulatok a cselekvéseknek és tetteknek leghatásosabb indító rugói, mert csak azon képzetek hatalmasak, erősek és csak azok válnak tettekké, melyek meleg érzelmekkel párosulva lépnek fel. De az érzelmek és indulatok kevesebbé kifejezhetők szavak által, hanem jobban a *hang* és *mimika*, a *hanglejtés által*; ezt mutassa és magyarázza meg a tanár minden alkalommal, de különösen a lélektan, a szépolvasás és a szavalás tanításánál, mert ezek fontos eszközök a művészeti nevelés szolgálatában. Idő és tér hiánya miatt csak néhány mondatra utalok, melyekben a különféle érzelmek kifejezésre jutnak, pl. a III-ik szakaszban az első mondat a meglepetés, a III-ik és IV-ik szakaszban a buzdítás, a fájdalom, a szomorúság, a betegség, a feszültség, a meglepetés, a bosszú, a bevallás, a bocsánatkérés, a háladatosság, az engesztelés, a bucsuzás, a csodálkozás, a tanácsadás, a meggyőződés, az ember szeretet érzelmek jutnak kifejezésre. A szépolvasásnál mindig szem előtt kell tartani, hogy a mondat nemcsak a gondolatok, hanem az érzelmek kifejezésére is szolgál.

(Folytatása következik.)

Léderer Ábrahám.

Az Orsz. Izr. Tanítóképző Volt Iskolatársainak Egyesülete.

E jól vezetett, nemes célú, fiatal egyesület június hó 17-én, d. u. 5 órakor tartotta III. rendes és második avató közgyűlését, beszámolván az egyesület kétéves, valóban ritka sikerekben gazdag múltjáról, egyúttal tagjaivá avatván azokat a fiatal tanítójelölteket, kik csak az imént nyertek oklevelet anyaintézetünkben, az Orsz. Izr. Tanítóképzőben.

A közgyűlésen a képzőintézet tanári kara dr. *Bánóczi József* igazgatóval és a fővárosi tagok majdnem teljes számmal voltak jelen. A vendégek közül pedig felemlítjük a hitk. leányiskola tanítónőit, dr. *Fischer Gyula* rabbit és dr. *Mezey Ferencet*, a Chevra kadisa és a Közalap titkárát. A közgyűlést a fiatal egyesület buzgó, érdemes elnöke, *Csajági Béla* árvaházi igazgató ima-szerű, gyönyörű fohással nyitotta meg, mely egyszeriben megteremtette az egész hallgatóság lelkében azt az ünnepélyes hangulatot, mely az avató ünnep-

ség szép jelenetét emlékezetessé tette. Az avató beszédet az egyesület alelnöke, bámulatos energiájú szervezője és fejlesztője, *Kemény* Simon székesfővárosi tanító mondotta, a fiatal új tagoknak lelükre kötven, hogy az egyesület nemes céljaiért lelkesüljenek és azok megvalósításáért szerte az országban propagandát fejtsenek ki. Dr. *Szegő* Arnold, a pesti izr. hitk. polgári fiúiskola tanára szavaltta el aztán a „Tanítókhoz“ írt gyönyörű ódáját, melyet lapunk e számának tárcarovatában közlünk. Az avatóünnepélyt bevezette és befejezte a képzőintézeti kar egy-egy igen szépen előadott kardala, melyet *Vértes* Gyula zenekari elnök, most végzett tanítójelölt vezényelt.

A közgyűlés folyamán azután *Rózsa* Ignác titkár egy összefoglaló jelentést olvasott fel, melyben az egyesület kétéves történetének minden részletéről számolt be, egyuttal rámutatva azon valóban örvendetesen szép eredményekre, melyeket a lelkes és ügybuzgó vezetőség e rövid két év alatt a nemes cél érdekében elért. A titkári jelentésből közöljük azokat a részeket, melyek e ritka sikereket számszerűen bemutatják:

„Tagjaink számát tekintetbe véve, senki sem hinné, hogy egyesületünknek csak 2 éves múltja van, mert az a mai közgyűlésen belépett fiatal kartársainkkal együtt meghaladja a félezret. A rendes tagok száma 300, pártoló tagok száma 90, kültagunk van 83. Alapító tagjaink száma 50 koronájával 19 és 7-en vannak 100—200 koronás ágyalapítók is.

Osszes készpénzünk meghaladja a 6000 koronát, mely összeg a Hermes pénzváltó banknál van elhelyezve és pedig ebből 2200 korona n. é. koronajáradék. Megemlítem, hogy a letétért díjat nem fizetünk *Csajági* Béla elnökünk közbenjárása folytán.

Hogy némi áttekintést nyujtsak pénzforgalmunkról, megemlítem a következőket: Tagdíjakból bevettünk: (1905-ben 979 K-t, 1906-ban 713 K-t, összesen) 1692 K-t. Adományokból: (1905-ben 2420·96 K-t, 1906-ban 1904·84 K-t, összesen) 4325 K 80 fillért.

Alapítványokból: (1905-ben 1800 K-t, 1906-ban 100 K-t, összesen) 1900 K-t.

Kamatokból: (1905-ben 29·38 K-t, 1906-ban 66·53 K-t, összesen) 95·91 K-t.

Az oratorium-hangverseny tiszta jövedelme 1395·93 K volt.

Kradtunk nyomtatványokért 232·96 K-t.

Kezelési költségekért: (1905-ben 168·91 K-t, 1906-ban 122·04 K-t, összesen) 290·95 K-t.

Beruházásokért: (1905-ben 25·40 K-t, 1906-ban 44·40 K-t, összesen) 69·80 K-t.

Segélyezésre: (1905-ben 446 K-t, 1906-ban 40 K-t, összesen) 486 K-t. — Meg kell említenem, hogy több esetben segítettünk nyomorba jutott iskolatársainkon is.

Az internátusra költöttünk (1905-ben 1583·36 K-t, 1906-ban 972 K-t, összesen) 2555·36 K-t, mely összegben az internátus berendezése, 799·49 K is befoglaltatik. Egy növendék ellátása 289·48 koronába került.

Bevételünk tehát hozzávételleg 11.000, kiadásunk 5000 korona volt. Olyan összegek ezek, melyek egyesületünk életrevalóságát minden frázisnál jobban bizonyítják.

Az internátusra költött összeg nem a valódi szükségletet tárja föl, mert természetbeni adományok nagyban csökkentették ez irányban tett kiadásainkat.

Nagyobb pénzbeli adományok a következők egyesületünk fennállása óta: Egy névtelen úr internátusunk megnyitása napján dr. *Bánóczy* József igazgató úr útján 1000 koronát küldött. Ezen összeg egyesületünk életében igazán új korszakot nyit meg, mert ezáltal vált lehetővé a mi nagy vállalkozásunk keresztülvitele, hogy azt a 6 növendéket ebben a tanévben elláthattuk. Ennek az igazi nemes zsidó szívre valló nagylelkű ajándéknak, úgy érezzük, áldást hozó hatása van.

Már a múlt évi közgyűlésen volt szerencsém említeni özv. *Fleischl* Sámuelné nevét. Ezen derék, nemeslelkű zsidó asszony egyesületünket örök hála kötelezte. Egyesületünknek 100 koronás ágyalapítója, évi 20 koronával pártoló tagja és még körülbelül 1100 koronát gyűjtött egyesületünknek.

Mint igen örvendetes eseményt jegyzem föl, hogy az Izr. Orsz. Közalaptól az 1905—1906. évekre 1000 korona segélyt kaptunk. Ezt a nagy jótéteményt főleg dr.

Mezey Ferenc úrnak, az Orsz. Izr. Közalap titkárja irántunk tanusított jóindulatának köszönhetjük.

Ugyancsak 200 koronányi segélyt kaptunk az Orsz. Izr. Tanítóképzői Segélyegyesülettől is, mely körülmény újabb tanujele annak, hogy az izr. tanítóképző-intézet tanári kara és érdemdús igazgatója át vannak hatva egyesületi céljaink fontosságától.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület 100 korona segélyt szavazott meg az 1905/6. tanévre, mellyel dokumentálta azt, hogy elismeri egyesületünk nemes törekvéseit.

A pesti izr. hitközségtől 200 kor. segélyt kaptunk. Természetes dolog, hogy ezen segélyek mind folyamodványaink eredményei.

Mindeme segélyek — tudomásunk szerint — állandósíttatnak és reméljük, miszerint internátusunk kibővítésével még emeltetni is fognak. Mindenesetre így is megállapíthatjuk, hogy évi 1000 kor. biztos szubvencióra számíthatunk eddig is.

Ezek után legyen szabad, jelenlegi folyamatban lévő és jövőendő akciónkról némi felvilágosítást nyújtani.

A napokban küldöttünk szét 800 körlevelet, melyben alapító- és pártoló-tagokul való belépésre hívjuk fel a főváros áldozatrakész zsidóságát. Ezen körlevelünket dr. Bánóczy József ig. és dr. Mezey Ferenc urak olyan meleg ajánló sorokkal látták el, hogy már eddig is több mint 500 korona folyt be e révén belépő alapító- és pártoló-tagok útján. Ezt szeptemberben ismételni fogjuk, annál is inkább, mert akkor már nem 6, hanem 12 ellátandó internátusi növendékre mutathatunk rá. Az indítványok során lesz még róla szó, de már itt is megemlítem, hogy az Aggteleki-u. internátus lakását fölmondtuk és a Nagyfuváros-utca 6. szám alatt, 12 növendék számára vettünk föl lakást 900 korona évi bérért. Mindenesetre merész vállalkozás részünkről, hogy ilyen nagy dologba már most fogunk bele, amidőn évi jövedelmünk nem fedezi a felmerülő költségeket, de érezzük, hogy ezt meg kell tennünk. Az egyesületi életben felmutatott eredmény arányában nőnek majd jövedelmi forrásaink is. 6 növendék főtartása aránylag sokkal drágább, mint 12-é. Ugy mondják, hogy 6 növendék eltartása nem képezheti egy egyesületnek a célját. Inkább akadnak nagyobb szabásu alapítványozók egy nagyobb internátus számára, mint az eddigire, melyet a nagyközönség talán nem is vett komolyan. Egyébiránt ezen 12 növendék eltartása fogja egyesületi életünk erőpróbáját képezni. Mi reméljük, hogy kiálljuk azt. A jövő közgyűlés előtt, ha nem is fogunk ismét szaporításról beszélni, de beszélhetünk azoknak minél jobb ellátásáról, mert az eddigi bár minden szükségessé nyújtotta az internatistáknak, nem volt teljes, mert ebédet az izr. nőegylet nagylelkű támogatásából a népkonyhában ettek. Csak reggelit, vacsorát, szombaton ebédet is, mosást kaptak a lakáson kívül. Olyan jótétemény ez is, melynek értékét csak mi, volt növendékek méltányolhatjuk teljesen, mindazonáltal célunk az, hogy fokozatosan olyan internátust teremtsünk meg, mely minden tekintetben kielégítő. Az internátus felügyeletet *Rózsa Ede* gondnok látta el sok ügybuzgalommal, nagy szeretettel.“

Iskolai kirándulás a Balatonra.

— Utirajz —

A pesti izr. hitközség polg. fiúiskolája már évekkel ezelőtt valóságos intézménnyé fejlesztette a kirándulások ügyét. *Stern* Ábrahám igazgatóé az érdem, hogy a tervszerűen előkészített iskolai kirándulások a földrajzi, természetrajzi és történelmi oktatásnak úgyszólván kiegészítő részeivé váltak. A kirándulások az első fokon csak a főváros területére szorítkoznak. Diákjaink megtekintik a főváros nevezetesebb középületeit és szobrait, kimennek a városligetbe vagy a budai hegyek közé és az iskolában szerzett tudásukat a közvetlen szemlélet erejével mélyebbé és elevenebbé teszik. Azután következik a főváros környékének megtekintése. Az ilyen kirándulások rendszeren egy egész napot vesznek igénybe és mondanunk sem kell, mennyire gazdagítják a gyermekeknek nem csupán ismeretkörét, hanem kedélyét és képzeletét is. Harmadik fokon a kirándulások már messzebb eső vidékek megszemlélésére irányulnak s

ezért rendszeresen több napig tartanak. Az elmúlt hóban is rendeztünk ilyen kirándulást, amelynek célja a Balaton keleti felének megtekintése volt.

Pünkösdi hétfőjén, reggeli 6 órakor, hangos dobpergés és harsány trombitaszó verte fel az iskola udvarát. Harminc diák gyülekezett ott, legtöbbször gyerekkorban, kivéve néhány kamaszodó sihedert. Kezükben vagy vállukon kis utipodgyász, dobogó szívükben nagy-nagy türelmetlenség. A kirándulókat négy tanár vezette: *Wirth* Kálmán, ki a kirándulásnak tervezője és szervezője, főrendezője és főpénztárosa, egyszóval: lelke volt; *Biró* Kálmán, a kirándulás főkritikusa, ki különösen az éjjeli inspekciózás terén szerzett nagy érdemeket és *Bokor* Géza, a mi irigylésre méltóan fiatal kollegánk, akit az egész úton az a gondolat gyötört, hogy miért nyulik olyan hosszúra az ő ifjúsága? Jómagam a Gondviselés kényelmes szerepét töltöttem be; gyaloglások alkalmával én voltam a hátvéd, én terelgettem össze az elszéledt nyáját és a pihenőkön az én kezemben volt a bőség szaruja, amelyből mindenki meglelégedésére egyre hullott a kenyér, a sajt, vagy a szalámi.

Fél hétre járt az idő, mikor a kis csapat végre útnak indult. Igazgatónk is elkisért és a déli vasut várótermében a köréje sereglett diákokhoz néhány bucsúszót intézett. Azután a diákok megrohanták a számukra fentartott vasuti kocsit, elhelyezkedtek az üléseken és szinte felujjongtak örömben, mikor a fűtész végre felhangzott és a vonat lassú pöfögéssel megindult.

Utunk Székesfehérvárig meglehetősen unalmas volt. Amerre a szem ellát, mindenütt rétek, legelők és szántóföldek. A kalászból szökkenő élet a hűvös szél minden érintésére hullámozik, hajladozik. Az égen legtöbb helyütt borulat; a tompított napfényben a színek annál elevenebbek. A gyorsvonat ablakából úgy tetszik, mintha a sárga, tengerzöld és rozsdavörös táblák körtáncot lejtene. A lankások zöld háttéréből fehér és tarka foltok emelkednek ki: egy legelésző gulya. A sinek mentén az árokban egy libanyáj tűnik szemünkbe, mely a zakatoló vonat közeledtére ijedten gágogva rebben szét.

Végre megérkeztünk Székesfehérvárra. Ki-ki szerbe-számba vette podgyászát, azután neki vágunk a városnak. Elhaladtunk a kaszárnyák mellett, megtekintettük a zsidó templomot, ahonnan egy-két perc alatt elértük a város közepét. Az utcákon ünneplő ruhába öltözött sokaság hullámozik és a mi kis csapatunk a gyalogjáróról a kocsira szorul. Egyenként feltűnnek előttünk a püspöki város magas tornyai. A templomok előtti szabad téren kisebb-nagyobb kék foltok: kék kalapos, kék mándlis parasztgazdák, kis csoportokba verődve, komoly, nyugodt beszélgetésben. A cistercita rendház falán három márványtábla ötlük szemünkbe. Az egyik Vörösmarty Mihály, a másik Ányos Pál, a harmadik Virág Benedek emlékét idézi fel. Az én lelkemben csak a fájdalmas szavú költő alakja elevenedett meg. Szinte láttam a sötét ciprusokat, a remegő szomorú füzeket, amelyeknek a „halovány holdnál“ bús panaszait elsóhajtotta. Azután elszállott a kép és a napsütéses, poros kisvárosi utca eleven benyomásai foglalták el lelkemet.

A főútról letérve Baedekker nélkül is csakhamar ráakadtunk a mi szerény kis vendéglőnkre. Alacsony szűk helyiség; rozoga székek és asztalok; rembrandti félhomály. A levegőben a tegnapi vacsora nehéz illata uszik. A milieu nem valami derűs, de a mi kis vándorcsoportunk nem vet rá ügyet és eleven lármájával, dévaj nevetésével csakhamar elüzi a kép komorságát. Egy kis frugális uzsonna után megint útra kelünk. A Szt.-István templom felé tartunk, abban a reményben, hogy ott királyszerű fogunk találni; de a sekrestyés, egy jóképű fiatal ember, ki az egyház árnyékában szép gömbölyűre hizott, fölényes mosollyal jelenti ki, hogy azok a királyszerű — csak a könyvben vannak. A török-tatár dúlás szétszórta a drága hamvakat, csak III. Bélának, meg első feleségének tetemei maradtak meg, azokat is különös véletlen óvta meg az elpusztulástól.

Fáradtak is, éhesek is lévén, az ebéd meg a pihenés egyformán jól esett mindnyájunknak. Asztalbontás után felkerekedtünk, hogy megnézzük Vörösmarty szobrát. Útba ejtettük azt a házat, amelyben Petőfi vándorszínész korában lakott. Vörösmarty szobra egy kis park közepén áll. A parkot környező nagy téren egy lelket se láttunk. Füllesztő vakmeleg nehezedett a földre; nem csoda, hogy szomjaztunk valamennyien: a költő ércalakja is — egy kis művészetre, a szegény poros park pedig sok-sok öntöző vízre.

A vonaton, mely Székesfehérvárról Veszprémbe vitt bennünket, sajátságos dolog történt velem. Úgy rémlett, mintha vad indiánusok csatakiáltását hallanám, fegyvercsörgés, lábdobogás és diadalmi ének vegyes hangjait. Csak Jutas állomáson találtam meg a nyitját a titokzatos esetnek. Ott tudtam meg ugyanis, hogy az egész úton jóízűen aludtam. Pislogó szememmel először is a vad indiánusokat kerestem, de csak diákokat láttam magam előtt, kik olyan ártatlanul tekintettek reám, mintha mindegyikük angyalként örködött volna álmaim felett.

A veszprémi pályaudvaron az ottani zsidó iskolák gondnoka és több tanára várakozott reánk. Bekisérték szállásunkra, egy tágas, világos, szellős szobába, mely rendes körülmények közt a leányiskola kézimunka-terme. Majd átmentünk a szomszéd épületbe, ahol kedves kép tárult szemünk elé: két pirosképű, mosolygó szemű úri hölgy buzgón kenegette a harmatos, friss vaját egy-egy hatalmas karéj kenyérre. Az asztalon nagy poharak állottak, színültig telve édes tejjel. Alig hogy beléptünk, a hölgyek szeretettel kínálták diákjainkat, akik mindjárt megérezték, hogy jó emberek közé kerültek s ez az érzés csak hamar kiült arcukra, szemekbe.

Uzsonna után kartársaink igazán lekötelező szivességgel kalauzoltak végig a városon. Először is a várba vezettek fel bennünket. A hegy lejtőjén szemünkbe tünt egy emeletes ház, amelynek falában hatalmas ágyugolyóbisok ékeskedtek. Megtudtuk, hogy ezek török golyók és egy nagy ostrom emlékei. Az egyik diáknak feltűnt, hogy a golyók a falban valóságos geometriai pontossággal vannak elhelyezve; amire én tréfásan azt jegyeztem meg, hogy ezen nincs mit csodálkozni, mert a török tüzérek tudvalevőleg nagyon pontosan tudnak löni. Fenn a vártetőn elhaladtunk a kanonok házai, a püspöki rezidencia és a Szt.-Háromság mellett. A Gizella-kápolnába éppen csak, hogy betekinttünk. A várfalhoz érve, elragadó látványban volt részünk. Alattunk széles völgykatlanban terült el a kedves város, hepehupás utcáival, viruló kertjeivel, alacsony házaival, amelyeknek teteje, ablakai az alkonyati nap arany fényében ragyogtak. Balkézfelől egy völgyszakadék a Betekints csárdával, jobbról az új város, tornyos és kupolás középületeivel, szemben a ködbe vesző Bakony, melynek körvonalai haloványan emelkednek ki a sötét ég háttéréből.

Végre megváltunk a felejthetetlen képtől és elhagytuk a vártetőt. De nem ám úgy, mint Benedek püspök, ki az üldöző törökök elől lovával ugratott a vár fokáról a völgybe. (A patkó nyoma még most is látszik egy kőtalapzaton.) Érdekes látnivaló volt lent a régi városi börtön, apró, rácsos ablakaival, az új megyeháza és a Károly-kápolna, melyet a jáki templom mintájára, vörös terméskőből épített Veszprém mostani püspöke. Az Erzsébet park árnyas jól gondozott útain áthaladva kiértünk a lóvásártérre, majd eljutottunk a vízmedencéig és az Akasztóig. Innen még egy pillantást vethettünk a csendes városra, mely fölött a levegőben az esthajnal szürke párái usztak.

Három órai fárasztó gyaloglás után végre hazatértünk. Jóízű meleg vacsora várt reánk. De nekünk a vacsoránál is jobban esett az a meleg szeretet, amellyel vendéglátó gazdáink mindnyájunkat körülvettek. A fehér asztalok fölött valami kedves, családi hangulat bontogatta szárnyait. Megjelent közöttünk a hitközség egész vezetősége: elnöke, alelnöke, rabbija, iskolaszéke és egész tanári testülete. Mind derék úri emberek, a magyar és zsidó szív eré-

nyeivel ékesek. Szinte sugárzott arcukról az öröm, látván a gyermekek mohó étvágyát, pajzán jókedvét. Étél-ital után néhány tóosztot is hallottunk, egyszerű, szívhez szóló szavakat, amelyek úgy illettek a régi város erkölcsiéhez. Tizenegy óráig csendesen elborozgattunk, azután bucsút vettünk kedves gazdáinktól és nyugalomra tértünk.

Hajnali öt órakor már élénk volt az iskola udvara. A fiúk megreggeliztek és lassanként gyülekeztek. Előállott a mi parasztkocsink is, felraktuk rá podgyászunkat és pergő dobszó mellett utnak indultunk.

Az út Veszprémtől Balaton-Füred faluig hosszabb 22 kilométernél és nem számítva a csopaki pihenőt, több, mint öt óráig tartott. Mondhatom, kemény munka volt és próbára tette mindnyájunk szívósságát és kitartását. Friss, hajnali szellő csapkodta meg arcunkat, mikor a veszprémi határból végre kiértünk. A nap már jócskán felemelkedett a szemhatár pereméről, fényes sugárkéveit szétszórván a kedves, idilli hangulatú tájra.

Először ritkás, majd mind sűrűbb erdőn haladtunk át. A katonai rend felbomlott, mert az erdő nem szereti a rendet. Keskeny, alig letaposott ösvény kigyózott végig a selyem pázsiton. Erre az ösvényre tereltük a mi nyájunkat, de bizony egyik-másik fiu a gyík fürgeségével elosont és messzire elkalandozott az erdőben. Felkutattak minden zeget-zugot és addig nem nyugodtak, míg ebből is, abból is emléket nem vittek magukkal. Kezüik és lábuk nyomán megmozdult és útra kelt az erdő. Nincs az a férges az Uristennek, melyet ők avatott kézzel, akár a föld mélyéből ki nem kotortak volna. Az inyesek a hasznosabb számócaszedésre adták magukat, mások egész bokré-tára való pipacsot, buzavirágot, vadrózsát és margarétát szedtek össze.

A kéri csárdában egy kis friss vizet ittunk, aztán tovább gyalogoltunk. A nap már magasan állott, de a hűvös északi szélben nem éreztük sugarainak melegét. Az erdőből is kiértünk már és az országúton haladtunk tova. Előttünk baktatott a parasztkocsi a halomba rakott podgyással. Egyik-másik felkapaszkodott rá és a podgyász tetejéről, mint valami trónusról büszkén tekintett le alantjáró társaira. De csakhamar lekiváncsoltak a kocsiról, mert szívesen és jókedvvel gyalogoltak valamennyien.

Kevéssel Csopak előtt élénkült a táj. Dombok és erdők, legelésző gulya és disznócsorda, egy-egy vizimalom, melyet a Séd csillogó habjai hajtanak. Végre áthaladunk a híres Nosztori völgyön. Szelid hegyoldal, végig bevonva eleven-zöld pázsit szőnyegével. Itt-ott bokrok és fák sötétebb foltjai. A domb tetején gulya legelész, lent a Séd vizében kacsák fürdenek. Fölöttünk a kék ég ragyogó boltozatja, körülöttünk mélységes nagy csend, mely valami csodálatos hangulat varázsával tartja fogva szívünket.

A csopaki korcsmában még állt a pünkösdi multság. Különösen két parasztleánynek volt vidám jókedve. Az egyiket, mintha most is látnám magam előtt. Jó növésű, eleven képű fiatal legény volt, lobogó gatyában, felhírpitykés piros mellényben, Kezében Dréher-féle sörös palack, melyet néha-néha magasra emel s úgy éneklí a — Kukorica János dalait. Ime a kultura hódításai a kis zalamegyei faluban! Jobb szerettem volna néhány odavaló, jó magyar nótát hallani, de kívánságom nem teljesült. Többnyire újmódi, vérszegény és ritmustalan nótában tellett kedvük. Ime az egyikből néhány sor izelítőül:

Hej, mert elcsábított a szegény,
Elesábitotta egy barna legény.

Az én Biró kollegám mélyen elmerülve nézi az érdekes ethnographiai képet, mikor egyszerre csak mellette terem egy éltesebb, deresedő bajszú parasztember, vállon ragadja és így szól: „Uram, adja ide a bajuszkefejét!” — Az én Biró barátom az ő aranykeretű szemüvege mögül szigorúan ránéz és megkérdi, hogy minek? — „Hát csak azért, kérem, mert olyan szépen ki van pederve a bajusza.” Szegény öregben körösztben állt a lélek, azért kellett

neki a bajuszkefe, pedig a bajusza szép hetykére volt kipödörve, valami rossz illatú falusi pomádéval.

A legények csakhamar összebarátkoztak diákjainkkal, megkinálták őket sörrel (talán cigarettával is?) Volt fotografálás is és az egyik legény, Balogh Károlynak hívják, szavunkat vette, hogy a képből is küldünk egyet.

Egy óra lehetett, mikor beértünk Balaton-Füred faluba. Jól esett az ebéd, de még jobban a pihenés. Félnégykor előállottak a parasztkocsik, hogy Tihanyba vigyenek bennünket. Az uton már messziről feltűntek az apátsági templom tornyai. Balkéz felől a Balaton óriási tükre fehérlett, amelybe itt-ott beleolvadtak a somogyi part lilás körvonalai.

Tihany a földnyelv déli végében, a hegy tetején és oldalán terül el. Mikor a falu szélső házai mellett elhaladtunk, a fiúk csodálkozással látták, hogy itt az utolsó viskó is kőből épült. A szegény nép, mely kenyérért túrja fel a hegyoldal sivár rögét, bizony csak követ talál. No, de ott a Balaton! A jó Balaton, mely szinte ingyen kínálja a hegyek fiának gazdag kincseit, a tengeri sok halat.

Az apátsági templomot a sekrestyés kalauzolása mellett tekintettük meg. Érdekes látnivaló ez a régi templom a maga gyönyörű főoltárával, színes aranyozott cszlopaival, gazdag diszítésű szószékével. És csodálkozással hallottuk, hogy mindez egy ember műve, egy fafaragó művészé, aki a templom egész belső berendezését fából faragta ki, — több mint húsz esztendő alatt. Azután elhagytuk a templomot és néhány percet időztünk a tihanyi apátság alapítójának, I. András királyunknak sirja mellett. A fiúk a földalatti szűk helyiségből csakhamar kikiváncoltak a szabadba. A templom mögé kerülve, köves úton haladtunk fel a hegyoldalra, arra a helyre, ahol hajdanta a híres tihanyi viszhangot lehetett hallani. Az avatottak úgy mondják, hogy az „ekho“ azért halt meg, mert útjába egy emeletes nagy villát építettek. Mikor két esztendővel ezelőtt Tihanyban jártam, még gyönyörködtem a viszhang játékában. A mi diákjainknak semmi sem jutott belőle. Hívták, hívták, mind erősebben, mind fenyegetőbben, de „Tihanynak riadó leánya“ nem „szállt ki a hegyek közül“. Csalódottan távoztunk és kocsira ülve lehajtottunk a tihanyi „ré“-hez.

A kép, mely szemeink elé tárult, nem volt valami biztató. A Balaton szennyes szürke vize nyugtalanul háborgott. A metsző északi szél nyomán hatalmas hullámhegyek emelkedtek, melyeknek taraján pezsegve forrt a tajték. A rénél egy kis leláncolt csolnak táncolt a habok hátán. Jobbra egy nagyobb teherhajó pihent. Kiváncsian tudakozódunk a komp után. A révész meg sem áll, úgy válaszol. Hogy az átkelésből nem lesz semmi, hogy a komp a szántódi réház előtt áll s ma még nem volt ideát Tihanyban. Hogy a „nagyságos úr“, kocsiját sem hozhatták át, mert egy pár evezőjük eltörött. No, ha a „nagyságos úr“ sem tud parancsolni a hullámoknak, akkor nekünk ugyan befellegzett. Egy bizonyos volt előttünk: hogy mi ma el nem juthatunk Lellére, ahol a Szünidei gyermektelep jóvoltából vacsora és szállás várt reánk. Nem volt más hátra, mint visszatérnünk Tihanyba s ott meghálnunk. Biró kollegám meg én csakhamar szálláscsináló bizottsággá alakultunk s a falu egyetlen vendéglőjében sikerült is alkalmas helyet találnunk. Tágas, kissé barátságatlan szoba volt, alkalmasint táncterem, melynek egyik sarkában két üres sörshordó hevert, falain pedig hervadt lombkoszorúk függtek: a közelmúlt pünkösdi emlékei. Gondoskodtunk szalmáról, meg takarókról s a fiúk a primitív fekvőhelyen is csakhamar édes álomba merültek.

Úgy terveztük, hogy másnap reggel, ha az idő kedvez, kocsin megyünk Kövágó-Órsig, onnan pedig gyalog Badacsonyra. De sajnos, rossz időre ébredtünk. Sűrű nehéz fellegek borították az égboltozatot, melyből nemsokára bőven hullott az eső. Gyaloglásra, vagy hegymászásra gondolni sem lehetett. Abban állapotunk meg, hogy a felfogadott kocsikon elmegyünk Balaton-

Füredre (a fürdőtelepre) s onnan délután gőzhajón Siófokra. Gazdáink el-
láttak jó meleg pokrócokkal, amelyek az úton kitünő szolgálatot tettek.
Érdekes kép volt az a gyermekekkel megrakott hosszú kocsisor, mely gyors
iramatban igyekezett Füredre. Mindenki köpenyébe burkolódzott, úgy
védekezvén az eső ellen, mely az egész úton egy pillanatra sem hagyott el
bennünket. Közben a szél sem nyugodott és barátságos, szép szóval kért
bennünket, hogy adjuk oda neki kalapjainkat és esernyőinket. Néhány hűtlen
kalap gazdát is cserélt és a szelek szárnyaira kapaszkodva, a vetésekbe
repült. Ilyenkor az egész kocsisornak meg kellett állania. A viharzó Balaton
sem feledkezett meg rólunk és a szelek éles sipolását hatalmas basszus-
hangjával kísérte.

A fürdőtelepre érve, egy vendéglőbe siettünk és leraktuk podgyászainkat.
A vendéglő csakhamar kaszinóvá alakult át. Két kollegám billiárdozni kezdett,
mások dominózni. A játékosok körül nyugtalan, izgatott kibichad szorongott.
Néhányan élénk beszélgetésbe merülve a mult viszontagságait és a jövő ki-
látásait vitatták meg. Telt, mult az idő. Mikor az eső csillapodott, bejártuk a
telepet, ittunk a híres savanyúvízből és megtekintettük Kisfaludy Sándor
szobrát, Vay Miklós művét. Azután ebédhez ültünk. Ebéd után megint kaszinóz-
tunk egy keveset, így ütvén el az időt az indulás órájáig.

Mikor partra értünk, némi aggodalom fogott el. Hideg szél süvített végig
az esplanade-on, melynek tiszta, kavicsozott utain, gondosan nyírott fáin alatt
egy lelket sem láttunk. A Hekla nevű gőzös nyugtalanul fészkelődött a Molo
végiben. A Balaton vize, mintha tűzön forrt volna, „nem fért a bőrében”.
Egy pillanat alatt átfutottak lelkemen a viharzó tenger összes veszedelmei s
a közeli üzletből gyors elhatározással egy üveg konyakot hozattam.

Útunk eleinte meglehetősen kellemes volt, a Balaton csendesen, meg-
juhászodva vitt bennünket a hátán, mintha valami láthatatlan kéz elsimitotta
volna hullámait. Az aggodalom felhői eltűntek homlokunkról. A fiúk játszottak,
beszélgették a hajó fedélzetén, vagy pedig a táj szemlélésébe merültek. A
Balaton lassanként egész nagyságában bontakozott ki előttünk. Kenese felől
kivehetők voltak a part körvonalai. A somogyi oldalon néha idelátszottak a
siófoki telep fehér házai, még B.-Földvár és Fonyód csak sejtelmes ködben
mutogatták magukat. A keleti partot a nagy távolság egészen elmosta. Ég
föld és víz egyetlen szürke vonallá olvadtak össze.

Már jócskán elhagytuk Füredet, mikor egyszerre más látványban és más
érzésekben volt részünk. A Balaton megunta a békés nyárspolgár szerepét és
vad anarkistának csapott fel. Ráncigálni, tépni kezdte a mi szegény kis
Heklánkat, mely a barátságtalan érintésre fájdalmasan nyöszörgött és recsegett.
A hajó utasai megtettek minden előkészületét. Volt keletje a konyaknak, jól-
lehet kapitányunk azt mondta, hogy a konyak nem véd meg semmi rossztól.
Némelyek végig feküdtek a fedélzetén, mások — valakinek a tanácsára — a
partnak egy fix pontjára szegezték szemüket, de csakhamar csodálkozva
látták, hogy az a fix pont ide-oda mozog. A hajó nyugtalanul hajolt jobbra-
balra, néha egészen féloldalt fordult és mi görcsösen, kapaszkodtunk a fedélzet
korlátjába, közben ijesztő hullámok nyaldosták a hajó oldalait, némelyik vak-
merően felkapaszkodott a fedélzetre és úgy intézett támadást nyakunk és
fülünk ellen. Bőrig átázva, vacogó fogakkal és csendes megadással türtük a
haragvó Balaton rettentő dühét. Belső nemesebb szerveink nyugtalankodni
kezdtek. Arcunk sápadtan, ajkunk remegve tiltakozott a pártütés ellen. Hiába,
urrá lett rajtunk a gyomor; lenyügzött, leigázott és fogva tartott mindaddig,
mig akaratát teljesítettük. Akkor aztán megkönnyebbülten lélekezettünk föl.

Mint Xenophon görögei a Fekete-tengert, olyan boldogan üdvözöltük mi
a siófoki kikötőt. Egy sokat szenvedett fiú fájdalmas hangon sóhajtott fel:
„Még sohasem szerettem így a szárazföldet!” Csakhamar kihevertük az út

fáradalmait. Néhány korty forró kávé felmelegítette meggémberedett tagjainkat. Mikor este a vonatra ültünk a fiúk már jókedvűen, sőt humorral tárgyalták a tengeri kaland érdekesebb részleteit.

Pesten átadtuk a diákokat aggodó szüleiknek. A három napig tartó kirándulás élvezetei között nem volt utolsó az sem, hogy másnap nem kellett iskolába menniök.

Sz. A.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Nemi felvilágosítás az iskolában. A Feministák Egyesülete felterjesztést intézett mind a székesfővárosi tanácshoz, mind a közoktatásügyi miniszteriumhoz, kérve a nemi felvilágosítás beillesztését az összes iskolák természetrajzi és egészség-tani tanításába. Hazai és külföldi szaktekintélyek véleménye támogatja az egyesület kérését. *Forel* Ágost, a nemrég hazánkban járt svájci tudós, mint a nemi élet szakavatott tudományos vizsgálatának elsőrangú művelője, feltétlen híve a nemi felvilágosításnak. Ugyanezt a nézetet vallják a magyar orvosok közül *Liebermann* Leó dr., *Schaffer* Károly dr., *Salgó* Jakab dr. és még sokan. A felvilágosítás módjára nézve az egyesület *Lischnewska* berlini tanítónő tervét ajánlja, aki már az elemi iskola III. osztályában, a növények szaporodásának tárgyalásakor veti meg az alapot és fokozatosan halad az ember fajfentartási funkcióinak ismertetése felé. Komoly és elfogulatlan megismertetésekkel lehetlenné válnék, hogy a nemi életről annyira hamis és tisztátalan fogalmat szerezzen a mindkét nembeli ifjuság, mint ma, amikor természetszerűen felmerülő kérdéseire szülői és tanítói kitérő, vagy hazug választ adnak, s a gyermek ott keresi érdeklődése kielégítését, ahol legszennyesebb formában kapja: ponyvairodalomban és oly társainál, akik szerencsétlenségükre leg-sötétebb oldaláról ismerik a nemi életet.

* * *

A fiúk és leányok együttes nevelése. A francia tanítók és tanítónők IV. kongresszusa, melyen több mint 500 delegátus és 600 hallgató vett részt, a fiúk és leányok együttes nevelése (coeducatio) kérdésében a következőképen határozott:

I. Elvi határozat:

A) A coeducatio fokozatosan általánosíttassék a nyilvános nevelésben.

B) A vegyes iskolákban nem szabad beérni az együttes tanítással, hanem az együttes nevelést kell behozni.

C) A két nem együttes nevelése azonnal valósíttassék meg az anyaiskolákban (körülbelül a mi óvodánk) és történjék intézkedés arra nézve, hogy a növendékek csoportosítása, a figyelem, a játék és foglalkoztatások ne alapíttassanak többé a nemi elkülönítésre, mely itt természetellenesebb, mint bárhol másutt.

A vegyes iskolákban a gyermekeket koruk és szellemi fejlettségük szerint kell ültetni, nem pedig nemek szerint elkülönítve.

Az óráközi szünetek alatt semmiképen sem szabad elkülöníteni a fiukat a leányoktól.

II. *Az osztatlan külön fiú- és leányiskolák átalakítása kétosztályos vegyes iskolákká.* A jelenlegi külön-iskolák azonnal átalakítandók vegyes iskolákká:

1. Ha az iskola tanítója és tanítónője házastársak.

2. Ha ebben a tekintetben megegyezés jön létre és tanítók és tanítónők, illetőleg a felügyelő hatóság közt, különösen pedig új iskola szervezésekor.

Az osztott iskolák. A városi iskolákat, kezdve a legalsó osztályon, lassú fokozatossággal kell vegyes iskolákká átalakítani.

III. *A tanítóképző-intézetek és a tanító személyzet.* A tanító-és tanítónő-jelölteket már mostantól fogva elő kell készíteni arra, hogy mindkét nemnek nevelői lehessenek. Minden képzőintézet mellé egy vegyes gyakorló-iskolát kell szervezni.

A képző-intézeteket fokozatosan át kell alakítani vegyes iskolákká, kint lakással. Addig is a tanító- és tanítónő-jelöltek közös tanfolyamokon, felolvasásokon, játékokban és estélyeken találkozhatnak.

A vegyes iskolákban akár férfi, akár nőtanító taníthat.

Az osztatlan vegyes iskola inkább *tanítónőre* bízandó.

Minden városi, vagy falusi két-, vagy többosztályú iskolában, minden tanító

teljes felelősséggel tartozik a maga osztályaért. Minden főbbosztályú iskolában, melyben az együttes nevelés életbe lép, a kartársak maguk közül egy tanítót vagy tanítónőt évenként megbiznak az adminisztrációs teendők végzésével. Ily módon az „igazgatóság“ monarchikus intézménye helyettesíttessék a „Tanítók Tanácsa“ demokratikus intézményével, amely az egyedüli megfelelő egy demokratikus állam tanító személyzetének.

A tanítók és tanítónők fizetése, jogai és kötelességei teljesen azonosok legyenek.

IV. Egyéb szempontok. 1. Az együttnevelési módszer meghatározása céljából alakíttassék egy tanulmányi bizottság. Ez a bizottság tanítókból és tanítónőkből alakíttassék és egészítse ki magát olyan személyekkel, akik mint szülők véleményt mondani hivatottak.

2. A jövőben követelje maga a kormány, hogy a falusi iskolák céljaira szolgáló épületek tervezése, vásárlása és átalakítása az együttnevelés elvének tekintetbe vételével történjék.

3. Páris és a nagy városok környékén elemi iskolai vegyes internátusok állíttassanak családi nevelési irányzattal.

4. Az együttnevelés már a családban kezdődjék, ahol a szülők közös és együttes nevelésben részesítsék gyermekeiket.

Továbbá a sexuális egészségtan rövid idő alatt rendszeresen taníttassék a kaszárnnyákban, a népegyetemeken, a lyceumokban, a tanító-, (tanítónő-)képzőintézetekben felső népiskolákban stb.

5. Tekintetbe véve azt, hogy az együttnevelés elve és a gyermekeknek a közoktatásban való egyenjogosítása föltételezi a férfiak és nők társadalmi helyzetének teljes egyenlősítését: a kongresszus felhívja a parlamentet, hogy iktassa törvénybe a nőknek a férfiakkal való egyenlősítését magánjogi és politikai téren. (Uj Korszak.)

* * *

Aforizmák. A legjobb tanító az, ki a természetet vallja mesterének. Csak a lüktető élet melegíti és lelkesíti a gyermeket. A tanterem minden képével és mintáival a gyermeknek nem más, mint egy játékszer-raktár. Akit a föld szelleme áthat és a pázsiton helyet foglal, annak a tanulók nem ülnek lábai előtt, hanem ő ül a szivükben. A fej is tanul, ha a sziv tele van örömmel és buzgósággal.

A benlakónak nincs szüksége útmutatóra; táblák és útjelzők az idegenek számára vannak felállítva. Ha ismered a gyermeki lelket és tudod, mit és hogyan kell tanítani, járj saját utaidon. Utad érdekes akkor is, ha mellékösvényeken haladsz célod felé, csak szívesen kövessenek a kicsinyek.

Aki nem mond igazat, az még nem hazudik. Csak a tudatosság bélyegzi meg a kijelentést hazugsággá. Tudja a gyermek mindig, hogy mit mond, vagy amit kényszer alatt mondania kell? Miért mondjuk mégis oly gyakran, hogy hajlama van a hazugságra? Ő nem tudja, hogy mit beszél; mert mint tapasztalatlan gyermek, igen gyakran csak a cselekményt látja, anélkül, hogy annak okairól fogalma volna.

Terv nélkül nincs építés! És itt mellékes, hogy az egyik munkás többet dolgozik, mint a másik. *Egy* tető koronázza az egész épületet. Ha az iskola vezetője nem enged a tanítónak szabadságot, gyári munkára kényszeríti. Akkor pedig a gyermek szenved: az ő egyénisége nem fejlesztetik, hanem megkötöztetik. A gyermek géppé válik. Szabadság a legpompásabb csemege mindkét félnek. Ha azonban a terv egysége hiányzik, akkor az iskola bércaszárnnyához hasonlít. A legfontosabb személy az intéző, kinek hivatása rendet teremteni.

Aki mindig dolgozik, tudja, hogy mi vár reá. Meglepetések úgy jönnek, mint a felhők. A gyermek sohase találja a gyermeket készületlenül. Biztonság a szóban és munkában önálló gondolkodásra és cselekvésre nevel. Nem tudását bevallani, nem árt a tekintélynek. Az emberi vonas mindig méltánylásra talál.

A tanító ne akarjon csak kocsis lenni. A kocsis — a tudás — a legjobb tanuló-nál is megakad néha.

Melegség olvasztja a jeget és szeretet megpuhítja a kemény sziveket. De a melegség és szeretet még nem elég a tudáshoz. A munkának sem szabad hiányoznia.

Aki nehezen dolgozik, annak sok pihenésre és szívélyes bánásmódra van szüksége. Ha a tudomány kerete, melyen belül a gyermeket tanítjuk, még oly szűk, a tanító tudásának mégis nagynak kell lennie. *Munka és ügyesség* az a két

kör, melyen az ő élete lefolyik. Azért szüksége van nagyobb szünetekre és előljárói kitüntető kedvességére.

A tanító munkája nem kezdődik osztálya ajtaja előtt és nem végződik az iskola kapuján. A gyermekek mindig és mindenütt szorulnak tanácsadóra és vezetőre. A „szülői ház“ fogalma sok jóltevőt tartalmaz. A tanító gyakran a legnagyobb és leg-hatalmasabb.

A nappal versenyezhetel csemetéid ápolásánál; mégsem ugyanazon időben fog-nak nőni és virágozni. Ha a gyenge gyermeknek szolgálni akarsz, hogy egykor ő is virágozzék szerényen, ápd és melegítsd tovább, mint a rendes iskolaidőben.

Nem mindenki képes iskolavezetésre, kinek erre bizonyítványa van.*) Ebben a tekintetben sok tévedés történt és történik. Jellembeli tulajdonságok (melyeket a vizsgáló-bizottság sem nem vizsgálhat, sem nem bizonyíthat) és sikeres működés az isko-lában a képesség egyedüli jelei. Parancsolni mindenki tud, ha a véletlen neki erre alkalmat ad.

Igazgató, ki elhiszi, hogy tanítója annyit tud, mint ő, fehér holló. Annál job-ban tiszteld és becsüld. ha ilyenre akadsz.

Nemcsak okozati, hanem pedagógiai „mert“ is van. Nem *azon* iskola van jól berendezve, melyben semmi sem hiányzik és minden a kellő időben és helyen tör-ténik, hanem *amaz*, melyben a pedagógiai „mert“ van minden tárgyra és cselek-vésre ráírva. A praktikus élet gyakran hazudtolja meg iskolai bizonyítványainkat. Éles szem, ügyes kéz és ép test többet érnek, mint egy grammatikailag helyes mon-dat vagy a tört osztása. Leggyöngébb tanítványainkból is válhatnak hasznavehető és ügyes munkások. Az iskola jól teszi, ha mindig követi vagy ha lehet, megelőzi az életet. (Blätter für Taubstummenbildung.)

* * *

A gyermek észszerű nevelése. A gyermeknevelés ismerete az a tudomány, mely az emberiség háromnegyed részének válnék előnyére, s amelyben még jófor-mán senkit sem részesítenek.

Néhány ritka kiváltságos egyént nem tekintve, hol találunk szerencsés halandó-kat, kik rendszeres tanulás alapján sajátítják el a gyermeknevelés szükséges tudo-mányát, mely oly nagyfontosságú minden családapá és anya részére?

De az emberiség e téren való tudatlansága senkinek sem tűnik fel. Azt nem találnák lehetségesnek, hogy valaki pl. cipész lehessen előzetes inaskodása nélkül, de annak az elvnek az elterjedtsége általános, hogy a gyermeknevelésre elégséges a szülői szeretet, minden előzetes tanulmány nélkül is. A szülői szeretet azonban nem elégséges az észszerű nevelés ezer árnyalatának ismeretére és még kevésbé azok-nak a nagy alapelveknek felfogására, melyeknek a serdülő és fiatal kor irányításával kell befolyást gyakorolniok a gyermek szellemi és lelki világára. Természetesen a szülői szeretetet még a legalaposabb tudás sem teszi nélkülözhetővé; de viszont szükséges, hogy e szeretet a szakszerű ismeretek által felvilágosodottságot nyerjen. Ha ebben kételkednénk, figyeljük meg azokat a rosszul nevelt gyerekeket, kiket szüleik rajongással szeretnek. S miért van ez így? Erre jóformán biztos feleletet adhatunk: mert e szerencsétlen apák és anyák nem tanulták meg a szülők mester-ségét.

E baj a társadalom minden rétegében megvan, de talán legérezhetőbb és legel-terjedtebb a nép alsóbb osztályaiban. Tehát ott kell tenni valamit. E derék emberek-nek segítséget kell nyujtanunk s egyszersmind az egész társadalomnak is.

Ez irányban itt-ott már fáradoztak, de legfigyelemreméltóbb a párisi „Union familiale“ kísérletezése.

Az „Union familiale“-t Mlle Gahéry alapította a munkáscsaládok gyámolítására. Ez az intézmény minden csütörtökön és vasárnapon egybegyűjti a gyermekeket és fiatalokat, míg más napokon tantermeket tart nyitva azoknak a tanulóknak, kiknek szülei gyárakban vagy műhelyekben vannak elfoglalva. Szóval, amennyire lehetséges, pótolni igyekszik az elfoglalt vagy elhanyagolt családi életet.

De az igazgatóság belátta, hogy működése nem volna tökéletes, ha a gyermekek szüleit is nem kapcsolná szorosán tevékenységéhez. És ez elvből kifolyólag nyílt meg a „Cercle d'éducation familiales.“

*) Németországban külön igazgatói vizsgát kell tenni.

A kísérlet eredeti és nagy horderejű, mi az alább közölt kivonatos ismertetésből könnyen megítélhető:

„A szülők és nem mások kötelessége gyermekeik neveléséről gondoskodni.

Az iskola a tudományokkal ismerteti meg őket és a pajtásokkal való folytonos együttlét kifejlesztheti bennük a szolidaritás érzetét, de ezentul megszűnik az iskola szerepköre.

De azokat nevelni, kik a holnap férfiai és asszonyai lesznek, sokkal nagyobb és nehezebben megoldható feladat.

Mi szülők és tanítók vagyunk arra hivatva, hogy a rendkívül nehéz feladatnak — a gyermek eszét, akaratát és szivét kiképezni — megfeleljünk. Ha nem haladunk egyetértéssel, ki vagyunk téve annak a veszélynek, hogy fáradozásainkat nem fogja siker koronázni. Tehát beszéljük meg naponta egymással a tennivalót, megfigyeléseinket, kifogásainkat, s azután határozzuk meg fiaink és leányaink részére a követendő irányt, melyet vállalva szigorúan meg is kell tartanunk.“

Ez dióhéjban az irányelve és programja a „Cercle d'education familiales“-nek, hol minden második kedden találkozhatnak a szülők azokkal, kiknek egyedüli céljuk az, hogy nekik érdek nélkül legyenek segítségükre. („Az Ujság.“)

* * *

A gyermek hang- és beszédképzése. Általánosan elismert tény, hogy a beszéd és ének orgánuma, ha nem akarjuk elrontani, külön kiképzést igényel. A „hogyanról“ azonban sokat vitatkoztak. Már az iskola előtti időben kell erre gondolni. Rövidesen a születés után változást észlelhetünk a gyermek hangjánál. A kiabálást felváltja egy kedvesen hangzó énekhang, melyet óvatosan kell kezelni és kimélni. Sajnos, a szülők és nevelők nem igen ügyelnek erre. Sokat vét ebben a tekintetben az óvoda és az iskola is. A hangos beszéd és kiabálás nem ritkán krónikus bajt okoznak, melyet sohasem lehet egészen eltüntetni. Azért a hangszalagok tartós túlfeszítése kerülendő. A legtöbb hiba a tanítók járatlansága következtében történik. Ha ezen segíteni akarnak, szükséges, hogy a hangképzés módozatai a tanítóképző tantervébe felvétessenek. (Pädagogische Zeitung.)

* * *

Ismétlőiskolák Franciaországban. Franciaországban már régmúlt időben történtek kísérletek, az ifjuság tanítását és nevelését a népiskola határán túl is kiterjeszteni. Ezen kísérletek azonban nagyon sporadikusok maradtak. Csak Rousseau Emiljének megjelenése után, midőn szélesebb körök kezdtek a tanításüggyel foglalkozni, javult a nevelésügy ezen ága is egy keveset. Egy kormányrendelet arra kötelezi a tanítókat, hogy vasárnaponként nyilvános tanítást tartsanak, melyen fiatal emberek és mindenféle koru polgárok résztvehetnek. Az első császárság idejében azonban az érdeklődés a nép továbbképzése iránt ismét abbamaradt. Csak 1863-ban történt ismét egy lépés előre. Az akkori közoktatásügyi miniszter, Durny Viktor, a leghatározottabban követelte az ismétlőiskolák alapítását. De az 1870—71-iki politikai események megint hátráltatták az eszme kiforrását. A francia nemzetet ért nagy katasztrófa arra a helyes gondolatra juttatta a vezető köröket, hogy az összeomlás okát az elhanyagolt népoktatásban keressék.

Akkor a népiskolán kívül az ismétlőiskola fejlesztésével is kezdtek foglalkozni. A nép többsége azonban azt hitte, hogy az iskolakötelezettség behozatalával (1882) minden megtörtént a kiképzés javára. Így az iskolaügy referense, Dupuy M., 1891-ben azt mondja a képviselőházban, reméli, hogy az ismétlőkurzusok költsége nem sokára egészen el fog tűnni a budgetből, mert ezen kurzusok már a történelemé. A jobb meggyőződés csak lassan tudott tért hódítani. Különösen a francia közoktatási liga (Ligue française de l'enseignement) törekedett az eszmének barátokat szerezni. Az állami hozzájárulás évről-évre emelkedik (1903-ban 300,000 frank volt). Azonkívül a kormány jutalmakat oszt ki azon tanítók és tanítónők közt, kik az ismétlőiskola terjesztésén fáradoznak.

Dacára a nagy haladásnak, az ismétlőiskola ügye még mindig rosszul áll. Így az 1904—5-iki hivatalos jelentés azt mondja: A tanítóknak a legnagyobb nehézségekkel kell megküzdeni. Pénz hiányában az ismétlőkurzusok fennmaradása örökös veszélyben forog. A tanítók nemcsak idő- és erőáldozatokat hoznak, hanem gyakran a világítás és fűtés költségeit is kell viselni, hogy a kurzusokat fenntarthassák. Az államnak többet kell áldozni erre a célra. Rendezni kell továbbá a felügyelet kérdését

is. Mert jelenleg az a veszély is fenyeget, hogy bizonyos társaságok államellenes tendenciákat visznek be az iskolába.

Sokkal kedvezőbbek a viszonyok Párizsban és a nagy városokban. Itt most az ismétlőiskolák kötelezővé tételét követelik, miután az iparosok az inasok elégtelen kiképzéséről panaszkodnak. Az iskolafentartók a községek és nagyon sok magántársulat. Az 1895. júl. 11-én kelt törvény ilyen iskola fenntartására mindenkinek jogot ad, aki a polgármester és prefektus előterjesztésére az iskolahatóságtól erre engedélyt nyer. A tanulóknak legalább 13 évesnek kell lenniök, (az iskolaköteles kor 6—13 évig tart).

Általában nemek szerint választják el a tanulókat. De a nagyobb városokban, így Párizsban is, közös iskolák is vannak. A tanítás rendszeresen este történik. Párizsban egy egész sor szakiskola is van, mint kereskedelmi, felsőkereskedelmi, művészeti, ipari stb. szakiskolák. A kurzusok legnagyobb része 3—5 hónapig tart, hetenkinti 1—1½ órai tanítással. Őszszel kezdődnek és húsvétig tartanak. Némelyik júliusig is eltengődik. Néhány tanító még nyáron is tanít, hogy a megszakítás ne legyen olyan hosszú.

A tantárgyak tekintetében tarka össze-visszaság uralkodik. De általánosságban a szaktanítás felé hajlanak. A nagyobb városokban technikai tárgyakat, különösen a rajzot részesítik előnyben és csak másodsorban tanítanak élő nyelveket (német, angol, spanyol) és kereskedelmi ismereteket. Kisebb városokban és falun tanítanak inkább számtant, a természettudományok és mértan elemeit és gazdaságtant. Tengerparti vidéken a hajózási és halászati ismeretekre is tekintettel vannak. De mindenütt megismertetik a tanulókkal az általános kultúra kérdéseit is, mint törvényismeretet, egészségtant, biztosítási ügyeket, stb. Általában nemcsak az ember szellemét, hanem erkölcsi és etikai felfogását is igyekeznek javítani és fejleszteni. (Die Fortbildungsschule.)

* * *

Fali képek — muzeum-látogatás. Mindazon köröknek, melyek az ifjuság erősebb és intenzív esztetikai nevelését kívánják, érdeklődésének középpontján áll a *művészi kép és annak szemléltetése*; a többi intézmény, mint gyermekhangversenyek, szülői konferenciák, gyermekszínház stb. kisebb jelentőségű. A módra nézve, hogy a képek miképpen álljanak az esztetikai nevelés szolgálatában, két vélemény van. Az egyik megelégszik a képek felfüggesztésével az iskolatermekben és a folyosókon, a másik a képcsarnokok osztályonként való látogatását követelik. Az egyik irány főképviselői Krüger és Seidlitz, a másiké Lichtwart, Roscher és Rein.

Nézzük csak először a kép jelentőségét, mint iskolai faldisz. Itt az első kérdés az, vajjon a képek felfüggesztése általában ajánlatos-e, mert sokan azt mondják, hogy a kép zavarólag hat a gyermekekre. Mi nem valljuk ezt az aggodalmat. Mert hiszen a képeket rendszeren a hátsó falra aggatják. És ha a gyermeket a tanítás nem érdekli, akkor akár egy tintafolt, akár egy lyukas pad, vagy szomszédjának ruhamintája jobban kötik le figyelmét, mint egy kép, melyet már sokszor látott. De mi azt hisszük, hogy mielőtt az iskolaszobát képekkel díszítjük, gondoskodni kellene arról, hogy az magában véve is kedves benyomást gyakoroljon. Ez a falak gyakori festése vagy tapétázása, a bútorzat izléses formája, bemázolása és felállítása, továbbá az ablaknak egy kis virágdísze által történhetik. Egy szobába, melyet évtizedekig használtak új festés nélkül és melyben piszkos foltozott, sőt rongyos ablakfüggönyök vannak, nem valóik művészi képek. Drága gyöngysor nem illik elhasznált, piszkos ruhára. Igaz, hogy a szellem, mely az iskolában honol, nagyobb jelentőségű, mint a külső máz; vannak zseniális tanítók is, kik szellemük és kedélyük erejével elfeledtetik a szegényes környezetet; de ne feledjük, hogy a külső környezet nagy befolyást gyakorol hangulatunk és gondolatainkra. Gondoljunk csak a templomra, vagy egy művésziesen berendezett operaházra. Már a belépés egy ilyen helyiségbe képes bennünket egészen áthangolni és érzéseinknek külön utat kijelölni.

A képek kiválogatásánál főelvünk legyen: csak olyan képeket válogatni, melyek *általánosan elismertek és maradandó művészeti beccsel bírnak*. Fontos szempont az is, hogy *a képek valamely tantárgy anyagával összefüggésben legyenek*. Az ilyen képek a gyermekben nemcsak rokonfogalmakat és érzéseket fognak kelteni, hanem egy kis utmutatás után a gyermek esztetikai érzékét is előnyösen fejlesztik. *Hangulatképeket* a gyermek nem ért meg, akárminő szép is legyen a színe, a gyermeknek cselekvés kell, amint a lyra is távolabb áll tőle, mint az epika. A kép

nagysága is fontos és rajza és színezete kell, hogy bizonyos messzehatással bírjon. A másik irányzat, melynek főképviselője Lichtwark tanár, azt követeli, hogy a gyermekek osztályonként, tanítóik kíséretében látogassák meg a különböző képcsarnokokat és a tanítók tanítsák a gyermekeket képet látni. (Aus der Schule für die Schule.)

* * *

Miért ölti ki a kutya nyelvét? Ismeretes, hogy a kutya meleg időben kilógatja nyelvét, de ennek magyarázatával nem igen foglalkoztak az idevágó könyvek. Vadászörökben az a nézet van elterjedve, hogy a kutya nyelvvel izzad és azért lógatja, hogy lehűtse a levegőben. De ez nem felel meg a valóságnak, mert a kutya ép úgy mint az ember és a ló, bőrrel izzad. Csakhogy az izzadság nála nem oly nagy és azért kevésbé vehető észre. A kutya nyelvlógatásának egy érdekes magyarázatát teszi közzé *Dahl* tanár: A kutya orra — szerinte — leginkább szaglási szerv. A szaglásra a kutyanak a táplálék felkeresésénél nagy szüksége van. Az orrürege úgy van építve, a szaglásra szükséges orrcimpái annyira ki vannak fejlődve, hogy gyors lélekzés alkalmával nem jöhet elég levegő a tüdőbe. Ezért, ha a kutya izzadás-kor nehezebben vesz lélekzetet, ki kell nyitnia száját és az orrlélekzés helyébe a szájlélekzés lép. De a kutya hosszú nyelve annyira kitölti száját, hogy a levegőnek a szájuégen való átjutását a lélekzési szervbe lehetlenné teszi. Azért lógatja ki a nyelvét, hogy lehetővé váljék a rendes lélekzete. (Naturwissenschaftl. Rundschau.)

Rózsa Ede.

TÁRCA.

Tanítókhoz.

*Ez iskola volt a ti édes anyátok,
Im nagyra nővétek a szárnya alatt.
Ággódba tekint szerető szeme rátok:
Ó merre, hová? kicsi, gyöngye csapat!
Ifjú szívetekben sok drága remény,
De a pálya rögzös, haj! a pálya kemény.*

*Vár rátok a munka acél derekával,
Ki áll ki birokra, ki áll ki vele?
Ily szent feladatból részt aki vállal,
Helyén legyen a szíve, karja, feje!
S bár volna panaszra szívének oka,
Csak a célra tekintsen, az útra soha!*

*Írtsátok az erdőt, hol úr a sötétség
S bé nem hatol a nap arany sugara.
Érezze a vakhit csákánytok ütését
S dőljön le kevély jerikói fala!
Mert jaj! rab a nép, noha teste szabaa,
A lelki szegénység járma alatt!*

*S formálni a lelket az isteni képre
Hittel frigyessüljön a bölcs tudomány.
Pusztuljon a bűnök ezernyi fekélye
Orvoskezetek csodáira nyomán!
Hadd védjen az erkölcs, hadd védjen a jellem
A vaskezü sorsnak ütési ellen.*

*S tettvágyra ha buzdul a zsöngye kis elme,
Ha percre se ing, noha célja merész
S a munka lesz élete nagy, igaz elve:
Áldás lesz a műveden, ó nevelés!
Sorvad tunya testben a szív, a velő;
A munka: egészség, a munka: erő!*

*Az iskola padján így nő fel a polgár,
Kit szent kötelesség szózatja vezet
És létszen előtte a munka az oltár,
Hol áldoz a szótlán honszeretet.
És állni fog, állni örökre a hon
Polgári erény, gránitoszlopidon!*

*Előre, tanító! Fogd az eke szarvát,
Hasítsd fel a vassal a durva rögzöt
És szórd el a messze jövőnek a magvát,
Állván a barázdák rendje fölött.
A nemzet arat majd, övé a babér!
Tiéd csak a munka s egy darab kenyér!*

Szegő Arnold.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tudósítás.

I.

A közp. választmány 1906. június hó 12-én rendkívüli választmányi ülést tartott, melyből a következőket jelentjük:

Elnök: Csukási Fülöp.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Balla Bernát, Bárd Rezső, Dőri S. Zsigmond, Mandl Bernát, Rózsa Éde, Salamon Nátán, Schichtanz Ármin, Székely Lajos és Wolf Ármin.

Távollétüket kimentették: Adler Simon, Kornfeld Gyula, Reif Jakab, Stern Ábrahám és Tolnai J. Béla.

1. Elnök megnyitván az ülést, a napirend egyedüli tárgyául az egyesület által kezelt alapítványok rendezését tüzi ki; ismerteti azon intézkedéseket, melyeket az elnökség e cél érdekében eddig foganatosított, amennyiben a titkárság útján összegyűjtötte eddigi alapítványainkra vonatkozó összes adatokat, úgy, hogy ezeknek figyelembe vételével módunkban van immár összes alapítványainkról megfelelő alapító-leveleket kiállítani.

Jelenti, hogy egyesületünk 25-féle alapítvánnyal rendelkezik, ezek egy részének kezelését szabályszerűen kiállított alapító-levelek szabályozzák, míg alapítványaink másik nagy csoportját oly összegek képezik, melyeknek kezelésére nézve részben közgyűlési, részben választmányi ülések határozatai intézkednek; ezekről alapító-levelek állítandók ki, valamint azon alapítványokról is, melyeknek jelenlegi állománya az eredetileg megállapított összeg magasságát még el nem érte. Az elnökség mindezen alapítványokkal behatóan foglalkozott és a keletkezésükkor megállapított cél szemmeltartásával kívánja a megfelelő, még eddig meg nem szövegezett alapító-leveleket kiállítani; javaslatait az e célra kiküldött bizottság elé terjesztette, mely bizottság *Schichtanz* Ármin elnöklete alatt beható tárgyalás alá vette ezen elnökségi javaslatokat és megállapodásait jegyzőkönyvben terjeszti a közp. választmány elé.

A választmány tudomásul veszi elnöknek tájékoztató jelentését; miután pedig *Rózsa* Éde, a bizottság jegyzője felolvassa az alapítványokra vonatkozó javaslatokat tartalmazó jegyzőkönyvet, ezt egyhangulag elfogadja és elrendeli, hogy a még ki nem állított alapító-levelek ennek értelmében szövegezendők meg, illetve egészítendők ki és utasítja a titkárságot, hogy ezeket külön alapítványi könyvbe vezesse be és tartsa nyilván.

2. *Bárd* Rezső indítványozza, hogy miután árva-alapunk már annyira megerősödött, hogy az egyesületi tanító-árvaink támogatására szolgáló összes szükségletet fedezheti, az egyesületi kezelés évi tiszta jövedelmének 10%-ából, melyet egyik közgyűlési határozat szerint az árva-alap növelésére tartozunk fordítani, egy 200 koronás kiházasítási segély adassék, míg a fennmaradó rész ezen kiházasítási segély biztosítása céljából tőkésíttessék.

A választmány ezen indítványt egyhangulag elfogadja és elhatározza, hogy a legközelebbi közgyűlésnek ily irányban tesz javaslatot.

II.

A központi választmány június hó 21-én ülést tartott, melyből a következőket jelentjük:

Elnök: Csukási Fülöp.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Balla Bernát, Bárd Rezső, Kuttner Miksa, Mandl Bernát,

Reif Jakab, Révai Miksa, Rózsa Ede, Salamon Nátán, Schön József és Stern Ábrahám.

Távollétüket kimentették: Adler Simon, Dőri S. Zsigmond, Kornfeld Gyula, Léderer Ábrahám, Schichtanz Ármin és Tolnai J. Béla.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja az 1906. május hó 23-án tartott rendes és a június hó 12-én tartott rendkívüli választmányi ülés jegyzőkönyveit, melyeket a választmány megjegyzés nélkül hitelesít.

2. Elnök a következőket jelenti:

a) Dr. *Kohn* Sámuel, egyesületünk díszelnöke június 6-án töltötte be a pesti izr. hitközségnél lelkészkedésének negyvenedik évét. Az elnökség az érdemdús főrabbit, egyesületünknek és a zsidó tanítóságnak ez igaz barátját, ez alkalommal feliratban üdvözölte.

A választmány ezt örömmel veszi tudomásul és díszelnökünk iránt érzett hálás érzelmeinek és üdvözetének e jegyzőkönyvben is maradandó kifejezést ad.

b) Az Északkeleti fiókkör július 2-án, Kassán, a Bácsmegyei fiókkör pedig augusztus végén, Szabadkán tartja meg ez évi körülményét.

A választmány e körülményekről tudomást véve, felhatalmazza az elnökséget, hogy Kassán képviseltesse magát és amennyiben a Bácsmegyei fiókkör a központ képviseltetését óhajtaná, e kiküldetéséről is gondoskodjék.

c) A megyeri Krausz Lajos-féle 10.000 koronás hagyatékból örökösödési illeték fedezése címén visszatartott 1000 koronát megkaptuk, miután egyesületünknek hagyományozott ezen alapítványi összeg illetékmentesnek ismertetett el.

A választmány ezt örömdetes tudomásul veszi, és a végrendeleti végrehajtó bizottságnak, mely ez irányban közbenjárt, jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

d) *Nagy József* bezdáni tagtársunk jelenti, hogy a bezdáni izr. iskola egyesületünk alapító tagjául lép be és a 100 korona alapítói tagdíj első részleteül 16 korona 22 fillért küldött be.

A választmány ezt örömdetes tudomásul veszi és *Nagy József* tagtársunknak ez ügyben tanusított buzgalmaért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

e) A *Gans* Dávid-féle alapítvány ez idei kamatai Av hó 24-én, tehát oly időben osztandók ki, midőn a választmány üléseket nem tart; felhatalmazást kér az elnökség a pályázat kiírására és a segélydíj odaitélésére nézve.

A választmány a bejelentést tudomásul véve, felhatalmazza az elnököt, hogy a nagy szünidőben kiadandó *Gans* Dávid-féle segélydíj odaitélése fölött döntsön.

3. Az „*Erzsébet*“ kiházasítási alapítvány ez idő szerinti kamatainak megállapítására nézve a június 12-én tartott rendkívüli választmányi ülés a döntést, mivel a szükséges adatok felett akkor nem rendelkezett, ezen választmányi ülésnek tartotta fenn. E célból a titkárság beterjeszti az erre vonatkozó összes adatokat és határozatokat.

A választmány ezek alapján elhatározza, hogy addig, míg az ezen alapítvány keletkezésekor kijelölt 5000 korona együtt nem lesz, évenként csak 100 koronát oszt ki kiházasítási segély címen, a kamatjövedelemből származó többlet pedig az alap növelésére fordíttassék.

4. A választmány a következő segélyeket szavazza meg: 3 tagtársnak betegség címen 60—60 koronát; összesen 180 koronát; egy tagtársnak rendkívüli segély címen 60 koronát.

5. A választmány a következő új tagokat veszi fel: 1. *Kertész* Ignác egri igazgató-tanítót, 30 éves, 28 korona utánfizetés kötelezettsége mellett. 2. *Krausz* Mór villányi tanítót, 29 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

Az új tagok felvételi okmányait csak a f. évi 8 korona tagsági díj lefizetése után kapják meg.

6. *Bárd* Rezső előadó beterjeszti a teljes választmányi ülés előkészítésére kiküldött bizottság javaslatát, mely az elnökséggel együttesen tárgyalva állapította meg az ősszel egybehivandó teljes választmányi ülés munkaprogramját, melynek pontjai a következők: 1. A könyvkiadványaink ügyében kötendő új szerződés. 2. Az ifjusági iratok kiadása. 3. Az üdülőtelep kérdése. 4. Ujabb kiházasítási segély-alap létesítése. 5. A felszaporodott titkári teendőkre vonatkozó javaslatok.

A választmány beható vita után elfogadja a bizottság által javasolt ezen munkaprogramot, mindegyik kérdésre előadót küld ki és utasítja az elnökséget, hogy az ősszel behivandó nagyválasztmányi ülés előkészítésére a szükséges intézkedéseket tegye meg.

Pályázat.

Az egyesületünk által kezelt Gans Dávid-alapítvány ez évi kamatai (32 korona) augusztus hó 15-én (Áv hó 24-én) fognak segély címén oly tanítónak, tanító-özvegynék vagy tanító-árvának kiadatni, aki erre a segélyre rászorul és ezért aug. hó 15-ig kellően felszerelt kérvényben folyamodik.

Első sorban az egyesület rendes tagja vagy annak családja jöhet tekintetbe. Budapest, 1906. július hó 1-én.

Hajnal Jakab
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Az 1906. évi június hóban befolyt tagdíjak és gyűjtések kimutatása.

a) Pártoló tagdíj:

	1906-ra kor.	hátr. kor.		1906-ra kor.	hátr. kor.
Bille Mihály, Dunaföldvár ...	10.—	—.—	Izr. hitközség, Nagykanizsa ...	10.—	—.—
Izr. hitközség, Baja ...	10.—	—.—	Izr. tantestület, Miskolc ...	10.—	—.—

b) Rendes tagdíj:

	1906-ra kor.	hátr. kor.		1906-ra kor.	hátr. kor.
Blau József, Zilah ...	—.—	6.—	Rózsa Ignác, Budapest ...	2.—	2.—
Braunberg Manó, Zsolna ...	4.—	—.—	Salamon Antal, Balassagyarmat ...	—.—	2.—
Goldberg Maier, Budapest ...	—.—	4.—	Schlesinger Ármin, Nagytétény ...	—.—	6.—
Kolozsvári Izsó, Vágújhely ...	—.—	4.—	Schlesinger Benő, Igló ...	—.—	4.—

c) Gyűjtés az árva-alapra:

	kor.
Chevra-Kadisa, Alberti-Irsa ...	5.—
Izr. iskola felső osztályainak gyűjtése A.-Irsán ...	5.—
Vadas Ábrahám adománya, Miskolc ...	5.—
Weisz Lipót adománya, Miskolc ...	5.—

d) Bárcagyűjtés.

	kor.
Izr. tantestület gyűjtése, Miskolc ...	15.20

e) Adomány:

	kor.
Singer és Wolfner Budapest, tanulmányi ösztöndíjra ...	50.—
Izr. iskola Bezdán, 100 korona alapító tagsági díj első részlete címén ...	16.72
Schlesinger Benő gyűjtése Iglón ...	8.—

f) *Gyűjtés az üdülő-telep javára:*

					kor.
Földesi Joakim	Budapest, alapító	tagdíj	4. részlete	---	10.—
Goldberg Maier	"	rendes	"	---	2.—
Izraelita hitközség	Baja, pártoló	"	3.	---	5.—
Izr. „Erzsébet“	fiisk. Miskolc, alap.	"	3.	---	10.—
"	leányisk.	"	3.	---	10.—
Sámuel Antal, B.-Gyarmat,	rendes	"	1.	---	2.—
Sebestyén Manó	Budapest, alapító	"	2.	---	10.—

Budapesten, 1906. június 24-én.

Győri Adolf,
egyes. pénztáros.

Az Országos Izraelita Tanítóegyesület Északkeleti Körének Elnökségétől, Miskolc.

Meghívó.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület Abauj-Torna-, Borsod-, Gömör-, Heves-, Sáros-, Szepes-, Ung- és Zemplénmegyékre kiterjedő Északkeleti Köre f. évi július hó 2-án (hétfőn) Kassán, az izraelita hitközség tanácstermében tartja ez évi *rendes közgyűlését*, melyre t. címedet tisztelettel meghívja az *elnökség*.

A közgyűlés munkarendje:

I. Julius 1-én (vasárnap).

1. Fogadtatás és elszállásolás.
2. Ismerkedési estély.

II. Julius 2-án (hétfőn).

Reggel fél 9 órakor az izr. hitközség tanácstermében

K Ö Z G Y Ű L É S .

NAPIREND:

1. Elnöki megnyitó.
2. Dr. Klein József főrabbi úr üdvözlő beszéde.
3. Titkári jelentés.
4. Az eleven ABC című módszer. Ismerteti Kálmán Márton (Budapest).
5. A tanítók lakbérügye. Előadó: Székely Adolf (Eperjes).
6. A szocialismus és a zsidó iskola. Felolvasó: Lipkovics Emil (Kassa).
7. Az új Tanterv. Ismerteti: Witt József (Sárospatak).
8. A számtanítás új módszere. Bemutatja: Füzi Márk (Liptószentmiklós).
9. Tisztujtás.
10. Esetleges indítványok.

III. Gyűlés után közebed.

IV. Közebed után:

A város nevezetességeinek megtekintése.

V. Julius 3-án kirándulás:

Csorba-tó, Tátrafüred, Tarpatoki vizesés, Barlangliget.

A kör nevében:

Weisz J. Lipót
titkár.

Knopfler Sándor
Sátoraljaujhely,

társelnökök.

Schlesinger Ármin
elnök.

Lőwy Mór
Igló,

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Záróünnepély. A pesti izr. hitk. elemi és polgári fiiskolája június hó 28-án a hitközség képviselőiben megjelent dr. *Grauer* Vilmos és dr. *Glasz* Izor oktatás-ügyosztályi tagok és *Herzmann* Bertalan templomi előjáró és nagyszámú szülők jelenlétében záróünnepélyt tartott, mely mintául szolgálhatna az ilyen iskolai ünnepek számára. Az intézet igazgatója, *Stern* Ábrahám megnyitó beszédében felemlítette, hogy az iskola 10 esztendő előtt költözött ez új hajlékába és ugyanannyi ideje áll fenn a polgári iskola is. Tartalmas beszédében utalt azon feladatokra, melyeket 10 év előtt a tantestület nevében az avató ünnepélyen vállalt és melyeknek teljesítése alkotja az intézet 10 éves történetét. Bizonyságul, hogy a vállalt feladatokat mily sikerrel oldotta meg az intézet, felemlíti, hogy az iskola tanítványai, akár az elemi, akár a polgári iskola elvégzése után hagyják el az intézetet, minden más magasabb intézetben a legjobb tanulók közé tartoznak. Háromszáznál több polgári iskolát végzett tanulót bocsátott el az iskola e tiz év alatt és ezek — akár külföldre, akár tengeren túlra szakadtak is — fentartják a kapcsolatot az iskolával. Ezek alkották meg az intézet volt iskolatársainak egyesületét is, mely rövid fennállása ellenére már két ösztöndíjat nyújt az intézetet elhagyó negyedik osztályos két tanulónak. Beszámolt azután az iskola tervszerű, nagy eredménnyel járó kirándulásairól, úgyszintén az ez intézetben hazánkban először létesített és áldásosan működő „Napközi Otthon“-ról. Miután még megható módon bucsuztatta el az idén végzett polgári iskolai tanulókat, kiosztotta a segély- és ösztöndíjakat — összesen 1040 koronát — mindegyik kitüntetett tanulóhoz egy pár szeretetteljes dicsérő szót intézve. A gyönyörű ünnepélyt ama kardalok élénkítették, amelyekkel a tanulóifjuság, *Szegfi* Alfréd, énektanár vezetése alatt a jelenlévők tetszését nyerte el.

A szabadkai körülés. A bács megyei fiókkör elnöksége felkéri azokat a kartársakat, kik az augusztus végén Szabadkán megtartandó körülésen résztvenni óhajtanak, sziveskedjenek ebbeli szándékukat, *Salgó* Samu, szabadkai kartárssal aug. hó 20-ig tudatni.

Előadás. Pünkösöd mindkét napján tartotta a Magyarországi Szemorvosok Egyesülete második közgyűlését, melynek kapcsán lapunk munkatársa, *Adler* Simon, az Izraelita Siketnémák Országos Intézetének tanára egy vak-siket leány tanításával elért eredményéről számolt be. Felemlítette, hogy külföldön már több ilyen gyermeket tanítottak, hazánkban azonban még senki sem próbálkozott meg ily kétszeres fogyatkozásban szenvedő tanításával. A bemutatott gyermek, kivel az előadó két év óta foglalkozik, ezen aránylag rövid idő alatt rendkívül nagy haladást tett. Megtanulta a vakok kétféle írását és olvasását; tud jól számolni a vakok részére külön készített számológépen és bámulatos gyorsasággal tájékozódik Magyarország domború térképén. A legérdekesebb azonban az a mód, mellyel vele beszélnek. Ugyanis bal kezének három ujjára írják a Braille-írást, mely hat pontnak különböző elhelyezéséből áll s így érintkeznek a szenvedő gyermekkel. Az előadó végül megjegyezte, hogy a közlekedésnek ezt az egyszerű s nagyon bevált módját eddigelé még sehol sem alkalmazták. A szemorvosok zajos tetszéssel fogadták a vendég-előadónak bemutatását és előadását s számosan üdvözölték *Adlert* az elért kitűnő eredményhez és tanítási módszeréhez.

Képleleplezés. 35 évig volt a győri izr. iskolaszék elnöke *Weidmann* Adolf, keresk. tanácsos, egyesületünk tiszteletbeli és alapító tagja. Hosszu működése alatt kiváló érdemeket szerzett, különösen az iskola megmagyarosítása és fejlesztése körül. A győri tanítóknak és egyesületünknek mindenkor igaz barátja volt. 2000 koronás alapítványt tett, melynek kamatait mindenkor egy-egy győri tanító élvezi. Betegeskedése miatt lemondott elnöki tisztségéről és érdemeire való tekintettel hitközsége megfestette arcképét, melynek ünnepélyes leleplezése június hó 3-án volt a győri hitközség díszes tanácstermében. Az ünnepi beszédet dr. *Schwarz* Mór győri főrabbi tartotta, míg a tantestület nevében *Baumgarten* Samu ottani tagtársunk méltatta szép beszédben az ünnepelt érdemeit.

Jubileum. A váci statusquo hitközség felekezeti iskolájának tanítója *Natonek* Dezső ez évben töltötte be működésének 25 esztendejét. Ez alkalomból hitközsége és volt tanítványai június hó 24-én jubileumi ünnepélyt rendeztek, hogy a derék

tanítót üdvözljük és érdemeit méltassák. A jubileum nagyszámú érdekeltek élénk részvétele mellett az előre megállapított program szerint igen szépen sikerült. A szép ünnepélyen *Lengyel Soma* dr. az iskolaszék, *Vadas József* dr. a hitközség és a város, *Kohn Ignácné* a nőegylet, *Lengyel Margit* a leányegylet, *Erdős Benő* dr. a volt tanítványok, *Aszódi Erzsébet* az iskola és *Kramer Miksa* tagtársunk a tantestület nevében üdvözölte a jubiléumot. *Lengyel Soma* dr. a jubiléum nevére kiállított és ezer koronáról szóló takarékpénztári könyvet adott át az ünnepeltnek, ki hálás szavakkal köszönte meg a tanúsított méltánylást. Jubiláló kartársunkat ez alkalomból mi is melegen üdvözljük!

Ünnepély. Kiskunhalasi tagtársunk, *Weisz Pinkász* huszonöt éve működik már az ottani felekezeti iskolánál buzgalommal, odaadással és nagy sikerrel. Hitközsége és iskolaszéke őt az alkalomból ünnepelni kívánja és július hó 8-án, vasárnap d. u. 3 órakor a hitközség tanácstermében jubileumi ünnepélyt rendez.

Sirkőállítás. Néhai *Kohányi Sámuelnek* a pesti izr. hitk. elemi fiiskola volt tanítójának sirkővét június hó 24-én avatták fel az új izr. temetőben. A kegyeletos ünnepségen megjelent megboldogult kartársunknak szűkebb családja, hogy elhunyt fejét haló porában is megtisztelje. Néhai kartársunk emlékét mi is kegyelettel őrizzük.

Új izr. polgári iskola Debrecenben. A debreceni statusquo izr. hitk. előljárósága nagy jelentőségű tervvel foglalkozik. Szeptember hó elején felállítja a polgári leányiskola három osztályát. Az iskolaszék és előljáróság eme elhatározása városunk tanügyének fejlesztésére nagy jelentőségű, annál is inkább, mert ezáltal a zsidó társadalom egy régi óhaja fog teljesülni, leányaink zsidó szellemben való nevelése. A tanárnői állásokra a pályázatokat már rövid időn belül kiírják. *L. J.*

Iskolaépítés. A szekszárdi izr. hitközség régi, a higiéniai kívánalmaknak meg nem felelő iskolája helyett új a modern pedagógia követelményeit kielégítő iskolát épített. A hitközség képviselő-testülete legutóbbi gyűlése alkalmával dr. *Leopold Kornél* hitk. elnök elnöklete alatt egyhangulag járult hozzá az építéshez. Az építést a héten már meg is kezdték a hitközségnek Séd-patak utcai telkén, a mostani iskola mellett, melyet paplakká fognak átalakítani akkor, ha az új iskola építése befejezést nyer.

Kitüntetés. Az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egylet (E. M. K. E.) 22-ik közgyűlésén *Altmann József* gyulafehérvári izr. tanítót 100 koronával jutalmazta a nemzetiségi vidéken kifejtett magyarosodási munkásságáért.

VEGYESEK.

Dr. Kohn Sámuel. A pesti izr. hitközség tudós és nagytekintélyű rabbija, egyesületünk tiszteletbeli elnöke, dr. *Kohn Sámuel* június hó 6-án töltötte be lelkészkedésének 40-ik évét. Dr. *Kohn Sámuel* kiváló érdemei országszerte oly ismeretesek, a zsidó tanítóság körében is, hogy azokat itt újból felemlíteni fölöslegesnek tartjuk. Nemcsak mint hitközségünk rabbija, mint tudós, hanem mint a magyar zsidóság szellemi vezére oly érdemeket szerzett, melyeket e korszak történetírója lesz hivatva kellő mértékben méltányolni. A pesti izr. hitközség dr. *Kohn Sámuel* ez alkalomból a „főrabbi“ címmel tüntette ki; az évforduló méltó ünnepeltetését pedig oly időre halasztotta, mikor a hitközség megválasztandó új elnöke vezetheti majd a jubileumi ünnepséget. A ritka évforduló alkalmából egyesületünk vezetősége a közp. választmány határozatából a következő feliratot intézte tiszteletbeli elnökünkhöz:

„Főtisztelendő Urunk!

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület vezetősége őszinte benső örömmel vett tudomást arról, hogy Főtisztelendőséged f. hó 6-án tölti be a pesti izr. hitközségnél viselt, érdemekben gazdag lelkészi működésének negyvenedik évét, mely alkalommal a hitközség közgyűlésének határozatából a „főrabbi“ címmel tünteti ki.

Főtisztelendőségednek e négy évtizeden át folytatott áldásos működésének számtalan mozzanata elevenedik fel előttünk ez alkalommal, mind megannyi bizonyosságot szolgáltatva azon nemes hevületről, fáradságot nem ismerő buzgalomról, töretetlen kitartásról, mellyel nemcsak mint lelkipásztor szolgálván községét és gondozva hiveit, szent hivatást töltött be, hanem szóval és tettel áldásosan folyt be felekezetünk

kulturális törekvéseinek mindezen ágazatába, melyért a hazai zsidóság elismerést és tiszteletet aratott.

Hálásan emlékezünk meg ezuttal Főtisztelendőségnek egyesületünk iránt minden időben tanúsított jóindulatáról és meleg érdeklődéséről, mellyel törekvéseinket támogatni kegyeskedett, bölcs tanácsairól, melyekkel egyesületi életünk egész multjában, gyakran válságos körülmények közepette irányított.

Igaz lelkesedéssel csatlakozunk mi is ez alkalommal az üdvözlők nagy seregéhez, azon szívből fakadt kívánsággal, adja az Egek ura, hogy Főtisztelendőség még soká-soká folytathassa nemes hivatását teljes egészségben, zavartalan boldogságban, az eddigi lelkesedéssel, hitközségünk javára, felekezetünk örömeire és tisztelői nagy seregének megalégedésére.

Schmiedl Albert.

Lapunk zártakor vettük a szomorú hirt, hogy egyesületünknek egyik régi, lelkes pártoló tagja, *Schmiedl* Albert, volt losonci és utolsó időben budapesti lakos, június 25-én, 77 éves korában jobblétre szenderült. A megdicsőült férfi hazai felekezetünk életében mint az 1868—69-diki zsidó kongresszus és azóta mint az ötödik izr. községkerület tagja, tevékenyen közreműködött a magyar zsidóság törekvéseinek megvalósítása érdekében. Egyesületünket 1868. óta évi járulékaival nagylelkűen támogatta és mint minden felekezeti humánus és kulturális ügy iránt, a magyar zsidó tanügy iránt is melegen érdeklődött. A megboldogult családja — amint lapunk zártakor halljuk — néhai pártfogónk szellemében cselekedve, a temetés napján egyesületünkről is megemlékezett. Temetésén, mely július 1-én nagy részvét mellett ment végbe, egyesületünk is képviselve volt. Áldás lengjen porai felett!

Kérelem. Némely iskola — talán tévedésből — még nem küldte be hozzánk évi értesítőjét. Kérjük ez iskolák igazgatóit, hogy ezt mielőbb pótolják, hogy az értesítőkről beszámoló ismertetésünk minél teljesebb legyen.

Hymen. Dr. *Rubinyi* Mózes, a pesti izr. hitközség polgári leányiskolájának tanára, június hó 17-én esküdött örök hűséget *Simonyi* Lenke kisasszonynak. — *Komlós* Ármin, fővárosi tanító, polg. isk. tanár, június hó 24-én esküdött meg *Sátori* Margit kisasszonnyal. — *Lőwy* Adolf, az izr. tanítóképző intézet rajztanára, június hó 24-én vette el feleségül *Neumann* Sárka kisasszonyt Vácról. — *Radó* Vilmos tanítóképző-intézeti igazgató leányát, Emmát, június hó 26-án vezette oltárhoz *Baré* Emil úr. — *Stern* Sámuel, a pesti izr. hitközség hitoktatója, július hó 1-én tartja menyegzőjét *Reismann* Etelka kisasszonnyal. — *Pintér* Zsigmond székesfővárosi tanító július 3-án veszi feleségül *Ferenczi* Emma k. a. székesfővárosi tanítónőt — *Klein* Mór József simonytornyai tagtársunk július hó 8-án tartja menyegzőjét *Friedmann* Belluska kisasszonnyal. — Szívből üdvözljük az új párokat és örömszülőket és kívánunk nekik sokáig tartó boldogságot!

Modern iskolapadok. Az ujkor pedagógusai minden eszközt megragadnak, amelyekkel a növendékseregnek az iskolában való tartózkodását kellemesebbé tehetik. Elérhetik ezt nemcsak belső, hanem külső eszközökkel is; nem csupán az érdekes tanítás és praktikus szemléltető tárgyak teszik az ott töltött időt rövidebbé és kellemessé, hanem még a tanteremnek és annak berendezésének alkalmassága is hozzájárulnak ehhez. Rossz levegőjű és sötét tanteremben, eltekintve az egészségi hátrányoktól, még az érdekes tanítás is veszít erejéből, rossz szerkezetű padok pedig a gyermek testére és annak fejlődésére károsak. Nemcsak pedagógusok, hanem korunk első orvosai is hangsúlyozzák azt, hogy első föltétel a tanításnál a helyes és kényelmes ülést kitűnő iskolapadokkal lehetővé tenni, és a jó iskolapad kellékeit pontosan körülírták, tervszerűen megállapították. Eddigél még a legtokéletebb padoknak is volt némi hátránya, ha másban nem, a padok ülőkéjében, melyek a gyermekek felállításával lármát okoztak. Ebben a tekintetben is üdvösnek mondhatjuk *Szamek* Mór, műasztalos 1-gujabb találmányát, ki olyan iskolapadot talált föl, melynek ülőkéje a gyermek fölállításával automaticé hátra tolatik, lévén ennek oly könnyű szerkezete, hogy a gyermek minden fáradság nélkül testének súlyával eszközölheti ezt. *Szamek* Mór padjának még más előnyei is vannak; ezen padok talapzat nélküliek, négy lábon állanak, amelyek közül kettő a padlózathoz van erősítve. Takarításnál a padokat egyszerűen felállíthatják (ez oly könnyű, hogy még a kis gyermek is megteheti) és így a takarítás rendesebben végezhető. A padok felállításánál, — de még más esetben sem — a tinta ki nem ömölhetik, mert praktikus tintatartóval (szintén *Szamek* találmánya) van ellátva. A padok a gyermekek korához, illetőleg az egyes osztályok-

hoz minden tekintetben alkalmazkodnak, tehát különböző nagyságban kaphatók. Ez érdekes iparosról, *Szamek Mórról* megjegyzem még azt is, hogy már több oly talál-mánya van, amelyek az iskola szolgálatában állanak. Ezen új iskolapadjával is határozottan üdvös szolgálatot tett az iskolaügynek. K. Ö.

„**Tananyagbeosztási és Órarendnyomtatvány**“ füzetek második kiadásban. Minden munka sikere a tervszerűségtől függ. A tanító munkássága különösen megkívánja a tervszerinti eljárást. A tervszerű munkálkodás sikerét akarja biztosítani *Gyerkes Mihály* székelyudvarhelyi igazgató-tanító, a vallás- és közoktatási Miniszterium által approbált s a napokban második kiadásban is közrebocsátott ama 18 féle, s így a népiskola minden osztálybeosztás érdekeit kielégítő „*Tananyagbeosztási és Órarendnyomtatvány*“ füzeteivel, melyek az évi tananyagbeosztás céljára teljesen megfelelő szaknyomtatványok. A füzetek ára nagyon mérsékelt. *Az egy tanerős* isk. I—VI. oszt. számára való I. sz. füzet ára 1 korona 50 fillér. *A két tanerős* isk. I—II. oszt. II. füz. 80 fill., a III—VI. oszt. III. füz. 1.20 korona. *A három tanerős* isk. I—II. o. II. füz. 80 fill., a III—IV. o. IV. füz. 80 fill., az V—VI. o. V. füz. 1 kor. *A négy tanerős* isk. I. o. VI. füz. 70 fill., II. o. VII. füz. 70 fill., a III—IV. o. IV. füz. 80 fill., az V—VI. o. 1 kor. *Az öt tanerős* isk. I. o. VI. füz. 70 fill., a II. o. VII. füz. 70 fill., a III. o. VIII. füz. 80 fill., a IV. o. IX. füz. 80 fill., az V—VI. o. V. füz. 1 kor. *A hat tanerős* isk. I. o. VI. füz. 70 fill., a II. o. VII. füz. 70 fill., a III. o. VIII. füz. 80 fill., a IV. o. IX. füz. 80 fill., az V o. X. füz. 80 fill., a VI. o. XI. füz. 80 fill. *Az egy tanerős* ismétlő és gazdasági ismétlőisk. elők. és I—III. évf. számára való XII. sz. füz. 1.20 kor. *A több tanerős* gazdasági ismétlő iskola közismereti tárgyainak XIII. sz. füz. 80 fill., a gazdasági szaktárgyai XIV. sz. füz. 80 fill. Az elemi isk. I—VI. oszt. és ismétlőisk. *hittani* anyagának beosztására szolgáló XV. sz. füz. 70 fill. *Rendkívüli beosztások* I. oszt. sz. a VI. sz. füz. 70 fill., a II—III. oszt. a XVI. sz. füz. 80 fill., a IV—VI. oszt. a XVII. sz. füz. 1.20 korona, az ezektől eltérő és rendelésre összeállítandó XVIII. sz. füz. ára osztályonként 70 fill. Az egy tanerős ismétlő, illetve gazdasági ismétlő iskola tananyagának szövege 1.20 kor. A gazd. ism. isk. közismereti és gazdasági szaktárgyai anyagának szövege 1.40 kor. Rendelésnél az árak előleges beküldése mellett postadíjképen egy füzetnél 30 fill., 2 füz. után 40 fill. azonfelül 10—15 füzetig 72 fill. E célszerű füzetek használatával csak az első évi munka kerül az eddiginél több fáradságba, mert, ha az egy évi tananyag teljesen fel van dolgozva, a következő évek munkája már nagyon meg lesz könnyítve.

Lapunk jelen száma technikai okok miatt néhány nappal későbbben jelent meg, amiért t. olvasóink elnézését kérjük.

□ **Trencsén-Teplic**, ez európai hírű, elsőrangú hazai fürdőhelynek lapunk jelen számában közölt hirdetését t. olvasóink figyelmébe e helyen is melegen ajánljuk. Hathatós gyógykurái, gyönyörű vidéke, kényelmes és minden tekintetben kifogastalan berendezése miatt külföldről is nagy számmal keresik fel e fürdőhelyet a gyógyulást vagy üdülést kereső betegek.

§§ **Hirdetés.** Okleveles izr. tanító, több évi jeles nyilvános működést igazoló bizonyítványokkal, hitközségi iskolánál rendes tanítói vagy hitoktatói állást keres. *Horn Sámuel, Monok (Zemplénm.)*

Szerkesztői üzenetek.

Ösztöndíjra pályázónak B n. Egyesületünknel a lehető legritkább esetek közé tartozott mindig, hogy a közp. választmány kérvényezőt elutasított volna. Sokszor évek mulnak el, anélkül, hogy a közp. választmány ily kelletlen helyzetbe jutna. De mióta az alapszabály szerinti rendes és rendkívüli segélyeken kívül pályázatokat irunk ki egyéb segélyekre és ösztöndíjakra is, természetes, hogy a nagy számmal folyamodók közül csak annyit részesíthetünk ily segélyben, illetve ösztöndíjban, ahány ilyen helyet a pályázat megállapít. A kiválasztásnál az enköseg és közp. választmány a legpártatlanabb igazságossággal jár el, figyelemmel a pályázat követelményeire és azon elvekre, melyek a pályázat létesítése óta az odaítélésnél irányadók voltak. Részrehajlásról, mellözésről, igazságtalanságról szó sem lehet, mert a választmány minden egyes kérvényt nyílt ülésen tárgyal. Szeretném, ha az ország zsidó tanítósága egyszer je en lehetne egy ily választmányi ülésen, melyen 25—40 kérvény sorsa felett döntenek. Láthatnák azt az akribiát, azt a lelkiismeretes buzgóságot, mellyel a közp. választmány minden egyes tagja, minden egyes kérvénnyel foglalkozik, hogy azután meg-

állapítsák közösen — évek óta már egyhangulag — kik azok, kik a segélyt illetve ösztöndíjat elnyerjék.

Nagy hálátlanság tehát, ha akad tanító, ki az elutasítás miatt érzett elkeseredésében megtámadja az elnökséget és közp. választmányt, ahelyett, hogy önzetlen fáradozásukat méltányolná.

De mit szóljunk olyan tanítóról, ki ily esetben levelében még gorombáskodik is, művelt emberhez semmi körülmények között sem illő hangon támad, annak ellenére, hogy az Értesítőben közölt elvet olvasta, mely szerint az ösztöndíj odaítélésnél első sorban azok vétetnek figyelembe, kiknek gyermekei idegenben tanultak!

Az elnökség és a közp. választmány napirendre tért az Ön levele felett; de mi megirtuk e megrovási kalandot az Ön és mások okulására, mert az elutasított pályázók nehezítelése nem ritka, bár az Önéhoz hasonló hangot még eddig nem igen hallottunk.

B. S., Sopron. Zaklatott tagtársunk ügyében kifejtett fáradozásáért fogadja a vezetőség nevében is hálás köszönetünket. Információja beérkezte után az Orth. Iroda érdemes elnökéhez, *Frankl* Lajos urhoz fordultunk, ki a legnagyobb előzékenységgel fogadta kérésünket és hathatós közbenjárását szívesen megígérte. Oly annyira magáévá tette az ügyet, hogy 2-3 nap alatt az ottani hitközségi elnökkel személyesen tárgyalt és az ügynek békés, a tanítóra nézve mindenképpen kielégítő elintézését biztos kilátásba helyezte. Nem mulasztathatjuk el e helyen is *Frankl* urnak hálás köszönetünket kifejezni. Megtámadott tagtársunk ügyében pedig esetleg továbbra is rendelkezésre állunk.

Izr. Népiskola Nagyszombat.

52. szám.

Pályázat.

1905/06.

A nagyszombati statusquo izr. hitk. iskolaszéke f. évi szeptember 1-én betöltendő tanítónői állásra ezennel pályázatot hirdet.

Javadalmazása 1000 korona törzsfizetés, a törv. ötödéves korpótlék és 230 korona lakbér vagy szabad lakás.

Folyamodhatnak csakis okl. polg. isk. tanítónők, akik kézimunkát is tanítani képesek. Működéssel bírók előnyben részesülnek.

Arképpel és a szükséges eredeti vagy hitelesített okmányokkal fölszerelt kérvények legkésőbb f. évi július hó 15-ig alulirothoz küldendők.

Nagyszombat, 1906. június 24-én.

Dr. Frommer Ede

isksz. elnök.

SINGER és WOLFNER könyvkereskedése

Budapest, Andrásy-út 10.

Elemi iskolai könyvek jegyzéke osztályok szerint csoportosítva.

	I. osztály.	kor. fill.
Müller Adolf, Magyar ABC és olvasókönyv (az izr. tanító-egyl. kiadv.)	---	—40
Müller Adolf, Héber ABC és olvasókönyv	" " " ---	—40
Schütz Manó, Első héber hangoztató és olvasókönyv	" " " ---	—40
Herczog Emil, Német ABC és olvasókönyv	" " " ---	—40
II. osztály.		
Barna, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyl. kiadv.)	---	—64
Radó, Magyar olvasókönyv	" " " ---	—64
Csukási, Bibliai történet. II. osztály számára (az izr. tanító-egylet kiadv.)	---	—50
Pfeiffer-Sebestyén, Magyar nyelvtan II. oszt.	" " " ---	—30
Mendl Német olvasókönyv	" " " ---	—64
" " Deutsches Sprachbuch I. rész	---	—40
" " Német nyelv- és olvasókönyv a magyar ajkú népiskolák számára I. rész kötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	---	—60
Mózes I. könyve, magyar fordítással, bekötve (az izr. tanító-egyl. kiadv.)	---	—80

Imakönyv, (az izr. tanító-egyl. kadvánja) 24. tetemesen jav. és imarendi utmutatóval	
bővített kiadás, bekötve	80
Deutsch Henrik fordításával bekötve (az O. i. t. e. által eng. kiadv.)	120
Székely, számtani gyakorlókönyv II. oszt. számára bekötve	40
Hóós, Dalkönyvecske 1 füzet	30
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára I. füzet	50

III. osztály.

Barna, Magyar olvasókönyv, bekötve (az izr. tanító-egyl. kiadványa)	72
Radó, Magyar olvasókönyv	7
Pfeiffer – Sebestyén, Magyar nyelvtan III. oszt.	40
Mendl, Német olvasókönyv bekötve	72
„ Deutsches Sprachbuch II. rész	50
„ Német nyelv- és olvasókönyv a magyarajku népiskolák számára, II. rész kötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	72
Mózes II. könyve, magyar fordítással bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadv.)	80
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	80
„ Deutsch Henrik fordításával bekötve	80
„ diszesebben bekötve (az O. i. t. e. kiadványa)	120
Lakits – Neiger – Kiss Áron, Földrajz bekötve	24
Tergina, Földrajz osztatlan iskolák számára	72
Bárdos, A magyar nemzet története, bekötve	56
Székely, Számtani gyakorlókönyv bekötve	48
Hóós, Dalkönyvecske I. füzet	30
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára I. füzet	50

IV. osztály.

Barna, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	90
Radó, Magyar olvasókönyv	90
Pfeiffer – Sebestyén, Magyar nyelvtan IV. oszt.	40
Mendl, Német olvasókönyv bekötve	90
„ Deutsches Sprachbuch bekötve	72
„ Német nyelv- és olvasókönyv a magyarajku népiskolák számára III. rész, bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	90
Mózes III. és IV. könyve, (az izr. tanító-egyesület kiadványa (kötetje 0.80 fill.) összesen	1 60
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	80
„ Deutsch Henrik fordításával bekötve	80
„ diszesebben bekötve (az O. i. t. e. kiadványa)	1 20
Lakits – Neiger – Kiss Áron, Földrajz bekötve	56
Tergina, Földrajz	48
Bárdos F., A magyar nemzet története bekötve	56
Székely, Számtani gyakorlókönyv bekötve	48
Orbók, Egészségtan bekötve	40
Kogutovicz, Magyarország isk. kézitérképe (Singer és Wolfner kiadása)	40
Hóós, Dalkönyvecske 2. füzet	30
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára. 2. füzet	60
Lerner, Bibliai történet I. rész	60

V. és VI. osztály.

Radó, Magy. olvasókönyv (az izr. tanítóegyesület kiadványa)	1 30
Mendl, Deutsches Lesebuch bekötve	1 30
Mózes öt könyve, bekötve, kötetenkint 80 fillér, mind az öt rész egy kötetben	4 —
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	80
Imakönyv, Deutsch Henrik fordításával, szótárral, vászonba kötve (az O. i. t. e. kiadv.)	1 20
Lakits Neiger-Kiss Áron, Földrajz bekötve	72
Tergina, Földrajz V. és VI. oszt. számára	56
Bárdos, A magyar nemzet története bekötve	52
Tergina, A magyar nemzet története	62
Füredi, Világtörténet	80
Székely, Számt. gyakorlókönyv bekötve	72
Ertl H., Természetrajz, kötve	64
Balázs J., Természetan, kötve	72
Irmey-Baló, Alkotmánytan, kötve	40
Pollák K., Elemi mértan	40
Mocnik – Orbók, Mértan kötve	48
Hóós, Dalkönyvecske. 2 füzet	34
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára. 2 füzet	60
Orbók, Egészségtan bekötve	40
Kogutovicz, Magyarország térképe	40
Lerner, Bibliai történet II. „	60

*Könyvkereskedésünkben kapható bárhol és bárki által
hirdetett iskolai tankönyv.*

SINGER és WOLFNER könyvkereskedése. VI., Andrassy-ut 10. sz.

Pártoljuk a honi ipart!!

Az igaz magyar gazdasszony nem küldi már ruháit külföldre tisztítás és festés végett, mert

Beierl József

műfestő és vegytisztító

Budapest, VI. Király-utca 8.
az udvarban

a legjutányosabban és legpontosabban vegytisztít és fest bármilyen uri és női szövet-, selyem-, bársony- és csipke-ruhát. **Csipke- és szövetfüggönyök tisztítása.** — Vidéki megrendelések gyorsan, pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Főüzlet:

Budapest, VI. Király-utca 8.
az udvarban.

Gyűjtőtelep:

Budapest, IV. Múzeum-körút 31.
Ujpest, Kemény Gusztáv-utca.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermekek- és életbiztosító-intézet Budapest, VI. Teréz-körút 40—42. sz. Alapított 1863. évben. Folyó év május havában 1,464.000. — K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,245 700. — K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 110.148 K 49 fillér fizettetett ki. 1906 január 1-től május 31-ig bezárólag 6.072.600 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 417,585 K 79 f. és az intézet fennállása óta 10,583.490 K 09 fillér fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb és legelőnyösebb feltételek mellett.

**SZENASY. ÉS
ÁRPÁD DMKE.
MAGYAR
RAJZKÖRZŐI A LEG-
JOBBAK**

**MINDEN JOBB PAPIRKERESKEDÉSBN KAPHATÓ
ÉDRAKTÁR. BUDAPEST. IV. FERENCZIEK-TERE**

Müller Testvérek, Budapest. Vegyészeti gyár. Tinta, tus és aquarell-festék gyártmányaik a legjobbak.

Weisz Salamon Budapest, Népszínház-utca 25. Ajánlja nagy raktárát üveg, porcellán és lámpa árukban. Épületüveges. — Képrámák nagy választékban. —

Aranyosi Miksa *felső kereskedelmi iskolája* —

Budapest, V. ker., Nagykorona-utca 13. szám.

Államérvényes bizonyítványok.

Egyévi önkéntességi jog.

— Az intézet internátussal van összekötve. —

Előjegyzés a szünet alatt is. — Prospektus kívánatra ingyen és bérmentve.

Trencsén-Teplicz *elsőrangú hazai fürdőhely.*

Kiváló gyógyerejű kénforrások. — Iszapfürdők. — Kedvező fekvés. — Egészséges klíma. — Gyönyörű vidék. — Kellemes nyári tartózkodás.

— Fürdőidény május 1-től szeptember végéig. —
Május és szeptember havában olcsóbb lakások.

— Vasutállomás: Tepla - Trencsén-Teplicz, 20 percre a fürdőhelytől. —
Felvilágosítással szolgál: ó-moravica dr. *Heinrich* Adolf fürdőigazgató és
Pillager János fürdőgondnok.